Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 159 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒԼԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 24 ՅՈՒԼԻՍ 1 ՇԷՎՎԱԼ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ. երկու անգամի համար 2 ղրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Նորատունկեան խան.
իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէին

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده {ارەولك}
غزته‌سى اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Ամսական	»	»	20
»	»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒԼԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՐԴԻ ԴԱՑՈՒԹԻՒՆ

Քոլերան նոր առաջդիմութիւններ ըրաւ։ Այժմ կը ճարակի Ֆրանսայի ամբողջ արեւելեան հարաւային մասին մէջ։ Թուլոնէ և Մարսիլիայէ անցաւ Ալէ, Պօքէռ և Նիմ։ Բարիզի մէջ ևս քանի մը մարդիկ մեռան՝ ըստ պաշտօնական հաստատութեան բացատրութեան՝ «տեղական» Քոլերայէ։ Բայց «տեղական» Քոլերայի մէկ հանգամանքը, զոր ո՛չ տօքթ. Քօխ, ո՛չ ալ իւր ֆրանսացի ընդդիմախօսք ցարդ չէին կրցած ի վեր հանել, սա՛ կը թուի լինել թէ, «տեղական» Քոլերան մի քանի շաբաթէն ինքնին կը փոխուի «Ասիականի»։ Բայց ո՛վ կրնայ աղէտին հետեւանքը գուշակել, եթէ ի Բարիզ ճարակել սկսի նոյն Քոլերա որ ցարդ հարիւրաւոր զոհեր ըրաւ ի Թուլոն և ի Մարսիլիա։ Պնդողներ կան թէ Ֆրանսայի վարակեալ մասանց մէջ Քոլերայէ մեռնողներ աւելի են պաշտօնական տեղեկագրաց և հեռագրաց ցուցածէն, և թէ ֆրանսական կառավարութիւնը կը սքօղէ ճշմարտութիւնն։ Այս առթիւ կը քննադատուի Բարիզի կառավարութեան թոյլ, երկչոտ և անզգոյշ ընթացքը։ Նախարարք ոմանք, նմանօրինակ պարագայից մէջ ուրիշ նախարարութեանց տուած օրինակին հետեւելով, գնացին ի Թուլոն և ի Մարսիլիա։ Բայց կը գանգատուի թէ, իրենք որ ժողովրդեան սիրտ տալու գնացած էին, ամենէն երկչոտ անձանց չափ կը վախնային վարակումէ, և ստուեր մը պէս անցան այդ երկու քաղաքներէ՝ առանց քաջալերանաց խօսք մ'ըսելու հարկաւոր տեղեր։ Այսպիսի աղէտից մէջ տարակոյս չկայ թէ մեծ մարդոց բարի օրինակը լաւ տպաւորութիւն կ'ընէ ժողովրդեան վրայ, և առաջքը կ'առնու ընդհանուր երկիւղին և տագնապին որք Քոլերայի հզօրագոյն նպաստներն են։

Համաճարակ ախտերու մէկ տխուր մենաշնորհն է իրենց հետ թշուառութիւն ալ բերել։ Ո՛րչափ տուներ փլան Թուլոնի և Մարսիլիոյ մէջ, ո՛րչափ ընտանիքներ փճացան, և քանի՛ հազար անձինք անգործ մնացին, աւելի հացի կարօտ։ Բացուած հանգանակութիւնք այս թշուառութեան մեծութեան հաւասար արդիւնք չեն տուած դեռ։ Մարսիլիոյ մէջ մանաւանդ գործաւոր դասուն խեղճութիւնն աղեխարշ կը նկարագրուի։ Հարիւրաւոր գործաւորք կառավարութեան դիմեցին, և հաց կամ գործ պահանջեցին։ Կառավարութիւնը չկրցաւ գոհացուցիչ պատասխան մը տալ։ Այս խեղճեր, յուսահատութեան մատնուած, այժմ զէնքի դիմել կը խորհին եղեր։ Ապրելու իրաւունքն անբռնաբարելի է։ Ամեն մարդ իրաւունք ունի աշխատելու և ինքզինք և իւրեններն ապրեցնելու։ Անօթութիւնն յոռի խորհրդատու մ'է։ Անօթութեամբ դրդըւեալ խռովարարներն ընկերութեան ամենէն վտանգաւոր թշնամիներն են։ Քաղաքական յանցաւորները կարելի է սրով և հրով ջախջախել, կամ աքսորել։ Բայց հուրն ու երկաթն ի՛նչ կը զօրեն աղքատութեան դէմ, այնպիսեաց դէմ որք իրենց նշանաբան ընտրած են. «Կա՛մ ապրիլ՝ աշխատելով, կա՛մ մեռնիլ՝ կռուելով։»

Այս գաղափարներով, Մարսիլիոյ մէջ անօթի գործաւորներ և յանդուգն Անիշխանականներ միանալով, գումարումներ կ'ընեն և որոշումներ կուտան՝ ընկերութեան և կառավարութեան հանդէպ զինեալ և սպառնական դիրք մը բռնելու, որպէս զի հաց տրուի իրենց։ Եթէ ֆրանսական հարուստ ազգը շուտով օգնութեան չհասնի իւր այս կարօտեալ եղբարց, թշուառութիւնը կրնայ այնպիսի ծայրայեղութիւններ գործել տալ, որք մոռցնեն Քոլերայի պատճառած վնասները։

ԽՆԴԻՐ ՔՈՆԿՕՅԻ

Նախաձեռնութեամբ Պիզմարք իշխանի, մեծ Տէրութեանց միջեւ բանակցութիւնք սկսած են որպէս զի դեսպանախորհուրդ մը գումարի Քոնկոյի խնդրոյն կարգադրման համար։

Այս խնդիր անծանօթ չէ մեր ընթերցողաց։ Քոնկոյ գետը նոյն կարեւորութիւնն ունի Հարաւային Ափրիկէի համար, ինչ որ Նեղոս ունի Հիւսիսային Ափրիկէի համար։ Օրերով նաւարկելի լայն, խորունկ և մեծ գետ մ'է Քոնկոյ, որ կ'անցնի բարեբեր, ընդարձակ և բազմամարդ հովտի մը մէջէն։ Եւրոպացիք բնականապէս աչք տնկած են այս հովտի վրայ, որ մեծ ապագայ մ'ունի։ Ցարդ եւրոպական երկու տարբեր ձեռնարկութիւնք եղան Քոնկոյի հովտին մէջ։ Պ. Պրազա ի հաշիւ Ֆրանսայի և Պ. Ստանլի Պելճիոյ մէջ կազմուած Միջազգային Ընկերակցութեան մը ի հաշիւ երկրակալութիւններ ըրին ի Քոնկոյ։ Երկուքն ալ երկրին բնիկ ցեղապետներուն հետ կնքեցին տարբեր դաշնագրեր։ Գետին մէկ եզրը տիրեց Պ. Պրազա, միւս եզրը Պ. Ստանլի։ Տեղ տեղ երկուքին երկրակալութիւնք սահմանակից են։ Այս կացութիւն ցաւալի թշնամութիւն ու հակառակութիւն առաջ բերաւ ափրիկեան քաղաքակրթութեան այդ երկու ռահվիրայից միջեւ։ Այժմ կ'ուզուի վերջ տալ այս հակառակութեան, և եւրոպական մեծ տէրութեանց և Միացեալ Նահանգաց խորհրդակցութեամբ, կանոնաւորել քաղաքակիրթ աշխարհին Քոնկոյի մէջ բռնելիք դիրքն։ Ասոր լաւագոյն միջոց կը համարուի «Քոնկոյի անկախ Պետութեան մը» կազմութիւնն։ Եւրոպացի գաղթականք ի Քոնկոյ՝ պիտի հաստատեն առանձին կառավարութիւն մը, զոր Տէրութիւնք պիտի ճանչեն, և որ ամեն դիւրութիւն և պաշտպանութիւն պիտի ընծայէ նորանոր գաղթականաց հաստատման և երկրին բնական հարստութեանց շահագործման։ Քոնկոյի քաղաքակրթման ու շահագործման ձեռնարկին ո՛չ մէկ Տէրութեան մենաշնորհը պիտի լինի։ Այսպէս նոր և գեղեցիկ ասպարէզ մը պիտի բացուի եւրոպական և ամերիկեան գործունէութեան։ Քաղաքակիրթ աշխարհի աւելորդ ոյժերն աշխատութեան նոր դաշտ մը պիտի գտնեն, և միլիոնաւոր սեւամորթ բնակիչք Քոնկոյի երկրին՝ պիտի ընդունին քաղաքակրթութեան բարեաց։ Միւս կողմէ, որովհետեւ Քոնկոյ բոլոր Ափրիկէի մէջ գերեվաճառի մեծագոյն կեդրոնն է, ուստից հազարներով յափշտակուած գերիներ Նեղոսի ճամբով Եգիպտոս կը բերուին և ուրիշ երկիրներ ալ կը փոխադրուին, եւրոպական քաղաքակրթութիւն հաստատելով ի Քոնկոյ, կը յուսացուի վերջ տալ հակամարդկային ձեռնարկութեան մը որ այնչափ զարգացած է հոն։ Մոռցուած չէ անշուշտ թէ Կորտոն փաշա, Խարդումի չգնացած, — ուր կը գտնուի դեռ՝ ինքզինք պաշտպանելով, — պիտի երթար Քոնկոյ, ի դիմաց Միջազգային Ափրիկեան Ընկերակցութեան, որոյ պաշտպանն է Պելճիոյ Թագաւորն, և իւր ջանից գլխաւոր առարկայն պիտի լինէր «Ջնջումն գերեվաճառի իւր բուն կեդրոնի մէջ, ի Քոնկոյ»։ Կորտոն միշտ ունի այս նպատակ, և եթէ յաջողի ելնել Խարդումէ, որուն համար նոր յոյս մը չկայ, մտադիր է ի գործ դնել Պելճիոյ Թագաւորէն յառաջագոյն ստացած պաշտօնը։ Բայց եւրոպական և ամերիկեան տէրութիւնք, ի դեսպանախորհուրդ գումարուելով, կրնան որոշել այնպիսի տեւական կարգադրութիւն մը, որ անհատական ջանքերէ առաւել ազդեցիկ կերպիւ հարուածէ գերեվաճառն ի Քոնկոյ։

Այս է, համառօտ ասել, Քոնկոյի խնդիրը։

* * *

Եւրոպական նորագոյն լրագիրք մեզ կը բերեն նկարագրութիւնն այն հանդիսաւոր տեսակցութեան զոր Պ. Պրազա ունեցած է Քոնկոյի բնիկներու Թագաւոր Մաքօքոյի հետ, Ֆրանսայէն վերջին անգամ ի Հարաւային Ափրիկէ ուղեւորելուն առթիւ։ Մաքօքոյ Քոնկոյի ցեղապետաց հզօրագոյնն է, և այս պատճառաւ Թագաւոր տիտղոսը կը կրէ։ Պ. Պրազա նիզակակցութեան դաշնագիր մը կնքած էր Մաքօքոյի հետ, որ իւր երկրին մէջ հաստատուելու ազատ իշխանութիւն տուած էր Ֆրանսացւոց, միանգամայն ինքզինք դնելով Ֆրանսայի հզօր Հանրապետութեան պաշտպանութեան ներքեւ։ Պ. Պրազա այս արդիւնքը ձեռք բերած էր առանց արիւնհեղութեան, միայն համոզական միջոցներով, և այս յաջողութիւն Պ. Ստանլիի նախանձը գրգռած կը թուի, որ [illegible] կռիւներ ընելով հազիւ յաջողած էր ոտից կռուան մը գտնել Քոնկոյի ուրիշ կողմերն։

Աւասիկ համառօտութիւն մը Պ. Պրազայի վերջին ձեռնարկութեան։ Այս պատմութիւն քաղուած է Քոնկոյ ղրկուած ֆրանսական հետազօտիչ խմբին պաշտօնական տեղեկագրէն։

Պ. Պրազա մարտ ամսոյ մէջ շոգենաւով հասաւ Նկանչունօ, որ Քոնկոյ գետին մէջ փոքր նաւահանգիստ մ'է, մերձ Մաքօքոյի բնակավայրին։ Պ. Պրազա 2-3 օր հոն կենալով, Թագաւորին համար բերած ընծաները դուրս հանել տալ, և մեծ թափորով ճամբայ ելաւ։ Առջեւէն կ'երթար առաջապահ խումբ մը, ուր կը հետեւէին նուագողք, դրօշակիրք, պարողք, շքեղ արկղի մը մէջ դրուած Դաշնագիրը, զոր վաւերացուցած էր Հանրապետութեան Նախագահը, մեծ սուսեր, զէնքեր, նիզակակիրներ, մատուցանելի ընծաները տանողներ, Թագաւորին դեսպանները, Հանրապետութեան Քոմիսէրը (Պ. Պրազա) ոսկեհուռ համազգեստով, և որ ի կարգին։ Ասոնք ընդհանրապէս իրենց կէս մէջքէն վար մերկացան՝ երբ հարկ եղաւ անցնիլ գետակէ մը, որոյ վրայ կամուրջ չլինելու դիւրութիւնը կը պակսէր բնիկներուն։

Երբ այս թափոր հասաւ «մեծ Թագաւորին» բնակավայրը, Մաքօքոյի մարդիկը կտաւէ մեծ վրան մը պատրաստեցին։ Ֆրանսացւոց համար որոշուած տեղը ծածկուած էր ընձառիւծի մորթերով, մինչ Թագաւորին բազմոցն առիւծի մորթերով և բարձերով զարդարուած էր։ Քառորդ ժամ սպասելէ յետոյ, (զի այս վայրենի վեհապետն ալ ունէր մարդիկ սպասեցնելով իւր ինքնամփոփութիւնը ցուցնելու սովորութիւնը,) բացուեցաւ Թագաւորական «պալատան» դուռն, ուստից դուրս ելան Մաքօքոյի սպասաւորներն և սպասուհիներն, յորոց մին կը կրէր ծխափողն, միւսը՝ ջրոյ դաւաթն, ուրիշ կին մը՝ այն զանգակ զոր պէտք է հնչեցնել երբ Թագաւորը ջուր խմէ, չորրորդ կին մը կը կրէր այն կտաւ որով Թագաւորը կը ծածկուի այս ջուր խմելու արարողութեան միջոցին. որովհետեւ Քոնկոյի երկրին մէջ ցեղապետներուն ջուր խմելը ճշմարիտ արարողութիւն մ'է։ Ուրիշ կանայք ալ մի առ մի կը բերէին նորա ծխախոտը, կուժերն, և այլն։ Ամենէն ետքը կուգար Մաքօքոյ, որ իւր ոտից մատներուն վրայ կոխելով կը քայլէր. զի այս կերպիւ քայլել քաղաքավարական և կերպիւ իւրք դիւանագիտական է ի Քոնկոյ։ Մաքօքոյի զգեստներն էին մետաքսէ, և մետաքսէ էր մեծ հովանի մը զոր անոր գլխուն վրայ կը բռնէր ուրիշ կին մը։ Տեսնելով զՊրազա, Թագաւորը ժպտեցաւ, և բազմեցաւ իւր կիներով շրջապատեալ, աջ կողմն ունենալով զՆկասա, որ Թագուհին էր և իւր ամուսնոյ պէս մանեակ մը կը կրէր, և Թագաւորութեան քաղաքական գործոց մէջ ազդեցութիւն ունենալ կը թուէր (*)։

Մաքօքոյ վայրկեան մը նստելէ յետոյ, նորէն ոտքի ելաւ՝ երբ Պրազա մօտեցաւ։ Երկուքը ձեռք թօթուեցին, յետոյ Մաքօքոյ գրկեց Ֆրանսացին, և իւր կուրծքին վրայ այնչափ սաստիկ սեղմեց և համբուրեց, որ Պրազա կեանքին մէջ չէր տեսած այսքան սէր, որ զինք ճմլելու երեւոյթն ունէր։ Մաքօքոյ ուրախութենէն խենդեցած էր՝ բերուած ընծաները տեսնելով։ Պրազա կը նստի, և Մաքօքոյ, դեռ յոտին կանգնած, խօսքն ուղղելով իւր ժողովրդեան՝ կ'ըսէ, «Նկաննիօ, Նկաննիօ», «ինչ որ կ'ըսեմ ճշմարիտ է»։ Ժողովուրդն ալ կը պատասխանէ. «Նկաննիօ մը եօ», «Այո՛, ճշմարիտ է ինչ որ կ'ըսէ Թագաւորը», (դեռ բան մը չըսած։) Ապա Մաքօքոյ երգելով կ'ըսէ. բառական թարգմանութիւն.

«Տեսէ՛ք, դուք որ ներկայ էք։ Այն մարդն որուն համար մեռած է և չպիտի վերադառնայ կ'ըսէին, հոն կանգնած է։ Ըսին թէ խեղճ և աղքատ մարդ մ'է այս։ Տեսէ՛ք բերած ճոխ վաճառքներն։ Այդ բաներն ըսողներ ստախօս են։»

Եւ ըստ սովորութեան, ժողովուրդն երգելով կը կրկնէ Թագաւորին վերջին խօսքը։

Հետեւեալ օրը կատարեցաւ Դաշնագրոյն յանձնուելու արարողութիւնն, որուն ներկայ էին Մաքօքոյի իշխանութիւնը ճանչցող գլխաւոր ցեղապետք։

Պ. Պրազա, 15 օր Թագաւորին քով կենալէ, և շատ կէտերու վրայ կարեւոր բանակցութիւններ ունենալէ յետոյ, գնաց Պրազավիլ (Քաղաք Պրազայի), որ իւր անուամբ մկրտուած գիւղ մ'է, ուր շրջակայ ցեղապետներն համախմբեց, և ֆրանսական ազդեցութիւնը վերահաստատեց անոնց մէջ։

(*) Դիտելի է թէ Քոնկոյի այս վայրենեաց մէջ թէեւ գերեվաճառ կայ, բայց կանանց, կամ գո՛նէ պալատական կանանց վիճակը լաւ կը թուի։ Թագուհին Թագաւորին աջ կողմը բազմելու և «Տէրութեան քաղաքական գործոց խառնուելու» համար, կանանց ազատագրութեան դատը մեծ առաջդիմութիւններ ըրած պէտք է լինի . . . ի Քոնկոյ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Բօքէ նախարարական թերթը կ'ընէ սա յայտարարութիւն. «Ֆրանսայի Արտաքին գործոց նախարարը վաղիւ պիտի կրնայ ծանուցանել նախարարաց խորհրդին մէջ թէ, Պերլինի դահլիճը պատասխանած է Օդէլ Քոնդինանդալի դէպքին առթիւ տրուած բացատրութեանց։ Գերմանիոյ պատասխանն յոյժ գոհացուցիչ է, և սաստիկ դժգոհութիւն պիտի պատճառէ եւրոպական խաղաղութեան թշնամեաց։ Պիզմարք իշխանը, լուսաբանուելով Բարիզի դեսպան Հոհէնլոհէ իշխանի տուած տեղեկութեամբք, հասկցած է թէ այս ցաւալի և յախուռն խառնաշփոթութեան պատճառ եղած էր գերմանացի հպատակի մը կողմէ ֆրանսական դրօշին դէմ եղած նողկալի անարգանք մը։ Ֆրանսական կառավարութիւնը պէտք իսկ չունեցաւ ցաւ յայտնելու, ըստ որում պատասխանատուութիւն չունէր գործին մէջ»։ — Ուրիշ ֆրանսական կէս պաշտօնական թերթեր ալ կը յայտարարեն թէ խնդիրը վերջացած է, և անգլիացի թղթակցաց տեղեկութիւններէն ալ կ'երեւի թէ Պիզմարք իշխանը գո՛նէ պաշտօնապէս մեծ կարեւորութիւն չընծայեր գործին, և տրամադիր է բարեկամօրէն ընդունիլ Ֆրանսական կառավարութեան բացատրութիւնները։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԿՂԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ. Ռէֆօրմա իտալական կարեւոր թերթը կ'ըսէ թէ ուրիշ իտալական թերթի մը առաջարկածին պէս Իտալիա չի կրնար խնդալով անցնիլ սպանիացի նախարար Պ. Բիտալի պապական հանրածանօթ յայտարարութեանց վրայէն։ «1870 էն ի վեր, (կ'ըսէ Ռէֆօրմա,) Իտալիա Վատիկանի նկատմամբ առաւել դժբախտ կացութեան մը մէջ չէր գտնուած որչափ այժմ։ Երկրին մէջ, քաղաքապետութեանց մեծամասնութիւնը կղերական կուսակցութեան ձեռքն ինկաւ, որ այժմ մասնակցելով հանրային կենաց ամեն արտայայտութեանց, յորս առաջ չէր համարձակեր բաժին ունենալ, կարող կը լինի ազդեցութիւն բանեցնել դատական վարչութեան վրայ իսկ։ Իսկ օտար երկիրներու մէջ, գործերն յոռեգոյն վիճակ ունին։ Պելճիա նորէն ինկաւ կաթոլիկաց տիրապետութեան ներքեւ, և ի մօտոյ պիտի վերահաստատէ իւր դեսպանութիւն ի Վատիկան։ Աւստրիա, թէեւ մեր (Իտալիոյ) դաշնակից կը համարուի, կ'ընդունի Հռոմի խնդրոյ մը գոյութիւնն, ըստ որում Ֆրանծ Եոզէֆ Կայսր փոխադարձ այցելութիւն չի տար Իտալիոյ Թագաւորին, իրեն համար դեռ որոշուած չլինելով այն խնդիր թէ, ե-

---

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

)(4)(

ԱՐԿԱԾՔ
ՄԻՒՆԽՀԱՈՒԶԸՆ ՊԱՐՈՆԻ

ՎԷՊ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ՄԻՒՆԽՀԱՈՒԶԸՆ ՊԱՐՈՆԻՆ ՇՈՒՆԵՐՆ ՈՒ ՁԻԵՐԸ

Միանգամայն նկարեցի որ դտնուած տեղէս քիչ հեռի ածխահանքի հոր մը կար, և կասկած չմնաց որ կինս և իւր դժբաղդ ընկերներն այն հորն ինկած էին։ Ջերմջալ մօտակայ գիւղը վազեցի հանքահաններ գտնել բերելու, որք մեծ աշխատութեամբ յաջողեցան խեղճ կինս և իւր ընկերներն հորէն հանելու, որ առնուազն իննսուն ոտք խորութիւն ունէր։

Նախ ծառաս և իւր ձին հանեցին, յետոյ տեղակալս և ձին. վերջապէս կինս, և ետեւէն իւր փոքր ձին։ Գործին ամենէն հետաքրքրաշարժ կողմը սա էր, որ այս սարսափելի դահավիժման մէջ ոչ ոք վիրաւորուած էր, այլ միայն քանի մը աննշան ճմլուածքներ ստացած էին. բայց սաստիկ վախցած էին։ Ինչպէս որ կրնաք երեւակայել, ոչ ևս կրնայինք որսը շարունակել, և ինչպէս որ կ'ենթադրեմ, այս պատմութեանս միջոցին շունս մոռցաք. ներողամիտ կը լինիք ինձ որ ես ալ նմանապէս մոռցայ զայն այս սարսափելի դէպքէն յետոյ։

Հետեւեալ օրը, պաշտօնիս վերաբերեալ գործի երթալու պարտաւորեցայ, և տասն և հինգ օր տունէս դուրս մնացի։ Տուն վերադառնալուս պէս Տիանա (շանս անունն էր) հարցուցի։ Ոչ ոք մտածեր էր անոր վրայ՝ կարծելով թէ ետեւէս եկած էր. հարկ էր յուսահատիլ զայն գտնելէ։ Սակայն ի վերջոյ լուսաւոր գաղափար մ'անցաւ մտքիս մէջէն։

— Թերեւս կաքաւներուն երամին առջեւ կեցած կ'սպասէ, ըսի։

Իսկոյն ձիուս վրայ նստելով ճամբայ ելայ, լի յուսով և ուրախութեամբ. և արդարեւ գնացի տեսայ որ շունս անշարժ կեցած էր այն տեղ ուր տասն և հինգ օր առաջ թողած էի։ «Տիանա» գոչեցի. իսկոյն ցատկեց ելաւ, և կաքաւները թռցուց, և ես ալ մէկ հարուածով քսան և հինգ հատ զարկի։ Բայց խեղճ կենդանին հազիւ կրցաւ քովս գալ, այնչափ տկարացած ու նիհարցած էր նօթութենէն։ Պարտաւորեցայ, զայն տուն տանելու համար, ձիուս վրայ առնուլ ինձ հետ. կրնաք խորհիլ թէ ինչ ուրախութեամբ յանձն կ'առնուի այս անհանգստութիւն։ Քանի մ'աւուր հանգստութիւն և խնամք առաջուան առողջութեանն ու կայտառութեանը վերադարձուցին զայն, և քանի մը շաբաթ յետոյ կրցայ լուծել առեղծուած մը, որ առանց իմ շանս յամառութեան անհասկանալի պիտի լինէր ինձ։

Երկու օրէ ի վեր նապաստակի մը ետեւէն ինկած էի։ Շունս միշտ իմ կողմս կը բերէր զայն, բայց չէի կրնար երբեք զարնել։ Ես կախարդութեան չեմ հաւատար. շատ տարօրինակ բաներ տեսած եմ, բայց կը խոստովանիմ որ այս անիծեալ նապաստակը լատիներէնս կորսնցնել կուտար ինձ։ Վերջապէս այնչափ մօտ հասայ որ հրացանիս ծայրը կրնար դպչիլ իրեն, գլխիվայր թաւալեցաւ, և ինչ կը կարծէք որ գտնեմ, տեսէք։ — Նապաստակս չորս թաթ փորին վրայ ունէր, չորս թաթ ալ քամակին վրայ։ Երբոր տակի թաթերն յոգնէին, ճարտար լողորդի պէս կը դառնար, և միւս չորս անխոնջ թաթերովը կը շարունակէր ընթացքը։

Այնուհետեւ չկրցի երբեք անոր նման նապաստակ մը տեսնել, և անշուշտ չէի կրնար Տիանայէն զատ ուրիշ շան մը միջոցաւ բռնել։ Այնչափ կը գերազանցէր իւր ցեղակից շուներն, որ չափազանցութիւն ըրած չպիտի լինէի երբոր ըսէի թէ մէկ հատիկ էր, եթէ ունեցած մէկ քերթէս այդ պատուոյն վրայ չմրցէր անոր հետ։ Այս վերջին շունս նուազ նշանաւոր էր իւր դէմքով՝ քան իւր անհաւատալի արագութեամբ։ Եթէ այդ պարոնները տեսած լինէին զայն, սառուգիւ պիտի սքանչանային, և զարմանալի չպիտի թուէր իրենց զայն սաստիկ սիրելս և անոր հետ որսի երթալու հաճոյքս։ Այս քերթէն այնչափ արագ և այնչափ երկար վազեց ինձ համար, որ թաթերը մաշեցան մինչեւ սրունքն, և իւր ծերութեան ժամանակ ճագար և աղուէս որսալու կը գործածէի օգտակարապէս։

Երբոր այս համակրելի կենդանին տակաւին քերթէ էր, նապաստակ մը երեւան հանեց որ տարօրինակապէս յղի երեւցաւ ինձ։ Շունս յղի էր այն միջոցին, և ցաւ կ'զգայի տեսնելով որ խեղճ կենդանին նեղութիւն կը կրէր իւր սովորական արագութեամբ վազելու համար։ Յանկարծ կաղկանձիւններ լսեցի՝ որ կարծես թէ բազմաթիւ շուներէ կուգար, բայց տկար և անստոյգ կերպով, այնպէս որ ուրկէ գալը չէի կրնար հասկնալ. երբոր մօտեցայ, աշխարհի ամենէն զարմանալի բանը տեսայ։

Նապաստակը վազած միջոցին ցրկուներ էր, իմ շունս ալ նմանապէս ցրկուներ էր, և նոյնչափ ձագ՝ որչափ նապաստակ ծնած էին։ Բնազդմամբ վերջինները փախեր էին, առաջինները ալ նոյնպէս բնազդմամբ ոչ միայն անոնց ետեւէն ինկած այլ և բռնած էին, այնպէս որ այս որսորդութիւնս մէկ շունով և մէկ նապաստակով սկսած և վեց շունով և վեց նապաստակով վերջացած էր։

Այս սքանչելի շան յիշատակին հետ կը հարկադրիմ կապել լիթուանիան ընտիր ձիու մը՝ անգին կենդանւոյ մը՝ յիշատակը։ Դիպուածով մը ձեռք անցնելով՝ իմ հեծելական ճարտարութիւնս փառաւորապէս ցուցնելու առիթ տուաւ ինձ։ Լիթուանիոյ մէջ Բրզօզովսքի կոմսին ագարակներուն մէկուն մէջ կը գտնուէի. երբոր դահլիճին մէջ նստած թէյ կը խմէի տիկնանց հետ, այրերը բակին մէջ գեղահասակ ազնիւ ձի մը կը քննէին որ ասպաստանէն բերուած էր։ Յանկարծ զարհուրելից աղաղակներ լսելով սանդուղէն վար վազեցի, և տեսայ ձին այնչափ կատղած որ մէկը չէր համարձակեր քովը մօտենալ. ամենէն քաջ հեծեալներն անշարժ և շփոթած կեցեր էին. ամենուն դէմքին վրայ սարսափ նկարուած էր. յանկարծ մէկ ցատկելով ձիուն գաւակին վրայ նստեցայ. այս անակնկալ անվեհերութեամբս ձին յանկարծակի բերելով նուաճեցի, և հեծելական տաղանդովս վերջապէս զսպելով հեզ և հլու ըրի զայն։ Տիկինները քաջալերելու համար, ձիս դահլիճին մէջ ցատկեցուցի պատուհանէն, և հոն քանի մը պտոյտներ ըրի, և ի վերջոյ ելայ դահլիճին մէջտեղի սեղանին վրայ կանգնեցայ, և հոն այլ և այլ գեղեցիկ ու ճարտար շարժումներ ու խաղեր կատարեցի, որք մեծապէս զուարճացուցին ընկերութիւնը։ Ձիս այնչափ յաջողութեամբ կատարեց ամեն շարժումներն ու խաղերն, որ սեղանին վրայ գտնուած գաւաթներէն ու սկահակներէն ոչ մին կոտրեց։ Այս դէպքն այն աստիճան հաճելի ըրաւ զիս տիկնանց և կոմսին, որ իւր սովորական քաղաքավարութեամբ աղաչեց ինձ իբրեւ ընծայ ընդունիլ այս գեղահասակ ձին, որ Թաթարաց դէմ բացուելիք յառաջիկայ պատերազմին մէջ կրնար զիս յաղթութեան առաջնորդել։

ԳԼՈՒԽ Դ.

ՄԻՒՆԽՀԱՈՒԶԸՆ ՊԱՐՈՆԻՆ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ ԹԱԹԱՐԱՑ ԴԷՄ ԲԱՑՈՒԱԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՄԷՋ

Արդարեւ դժուարին էր ասկից աւելի հաճոյական ընծայ մ'ընել ինձ, որ շատ յաջողութիւն կը խոստանար ինձ յառաջիկայ պատերազմին մէջ, և որ քաջութեան փորձեր տալու պիտի ծառայէր ինձ։ Այնպիսի հլու, քաջասիրտ, և բոցեռանդն ձի մը, միանգամայն գառն և ցլադլուխ, զօրականի պարտականութիւնները պիտի յիշեցնէր ինձ, ինչպէս նաեւ այն դիւցազնական շահատակութիւնները, զորս կատարեց դեռահասակ Աղէքսանդր իւր հռչակաւոր պատերազմներուն մէջ։

Պատերազմին գլխաւոր նպատակն էր վերահաստատել ռուսական զինուց պատիւը, որ քիչ մը կորած էր վերջին պատերազմին մէջ, Պետրոս կայսեր օրով. դժնդակ բայց փառաւոր պատերազմներէ յետոյ յաջողեցանք հասնիլ մեր նպատակին։

Համեստութիւնը չներեր ստորակարգելոց զինուորական փառաւոր գործեր վերագրել իրենց. զինուց փառքը սովորաբար զօրագլուխներուն կը վերագրուի որչափ և ապիկար լինին, և երբեմն ալ թագաւորին կամ թագուհւոյն՝ որք վառօդին հոտը միմիայն զինուորական կրթութեանց մէջ կ'առնուն, և զօրաց շարժումները զօրահանդէսներուն մէջ միայն կը տեսնեն։

Այս պատճառաւ ես ալ բնաւ չեմ վերագրեր ինձ ամենափոքր մասն այն փառաց, զոր մեր բանակը ձեռք բերաւ բազմաթիւ կռիւներու մէջ։ Ամենքս ալ կատարեցինք մեր պարտքը, խօսք մը, որ քաղաքացիին, զօրականին և պարկեշտ մարդուն բերնին մէջ աւելի ընդարձակ նշանակութիւն մ'ունի քան զոր չեն կրնար երեւակայել գարեջուր խմող պարոնները։ Ես այն ժամանակ հուսար հեծելազօրաց գնդի մը հրամանատար լինելով, այլ և այլ արշաւանքներ ըրի ուր ամեն ինչ իմ փորձառութեանս ու քաջարութեանս յանձնուած էր. սակայն, արդար լինելու համար պէտք է ըսեմ հոս թէ յաջողութեանց մեծ մասը կը վերաբերի այն քաջ ընկերներուս, զորս յաղթութեան կ'առաջնորդէի։

(Շարունակելի)

թէ Հռոմ մտնէ, նախ Պապին այցելութիւն պէտք է տայ, թէ՝ նոյն իսկ Թագաւորին: Գերմանիա, որ մին է մեր ինկնակոչ դաշնակցաց, իւր կէս պաշտօնական թերթերու միջոցաւ Իտալիոյ խորհուրդ կուտայ Պապին վերադարձնել զՀռոմ, և գերմանական կառավարութեան օժանդակող Երեսփոխանաց մէջ կան, որոց հիմնադիրն է դաշնակցութիւն ընդ Պապին և ո՛չ ընդ Իտալիոյ: Մինչեւ անգամ Անգլիա կէս պաշտօնական ներկայացուցիչ մը կը զրկէ Վատիկանի մօտ, և Լավիժըրի Կարդինալը միջնորդի դեր մը կը կատարէ ընդ մէջ Վատիկանի և Ֆրանսայի՝ հիւսիսային Ափրիկէի մէջ Ֆրանսայի գաղթային առքութիւնն առաջնորդելու և ամրապնդելու համար, (Արքեպիսկոպոսութեան մը հաստատմամբ:) Միթէ, այսպիսի պարագայից մէջ, Իտալիա կրնա՞յ արհամարհանօք նայիլ Միջերկրական մեծ պետութեան մը (Սպանիոյ) նախարարին բրած յայտարարութեանց ի նպաստ աշխարհային իշխանութեան Պապին:»

ՅՈՒԼԻՍ 14Ի ՏՕՆԸ. Թայմզ լրագրոյ Բարիզի թղթակիցը կ'ըսէ թէ, այս տարի յուլիս 14ի տօնն առջի եռանդեամբ չտօնուեցաւ ի Բարիզ, ո՛չ միայն որովհետեւ Քօլերա կար, այլ նաեւ որովհետեւ ֆրանսական ժողովուրդը շուտով կը ձանձրանայ ազգային տօներէ: «Հանրապետութեան յուլիս 14ը շուտով պիտի նմանի Կայսրութեան օգոստոս 15ին, այսինքն է վերջը պաշտօնական տօն մը պիտի դառնայ և ո՛չ այլ ինչ: Եթէ Յովհաննա տ'Արքի տօնն ալ հաստատուի, առջի տարին դուցէ եռանդով տօնուի, բայց յետոյ պիտի կորսնցնէ իւր հրապոյր: Եթէ Ֆրանսացիք տարին մէկ անգամ չեն կրնար բնաւ արժանւոյն տօնել ազգային տօն մը, երկրորդ տօն մը սահմանել աւելորդ է:»

ՀՈԼԱՆՏԱ. Օրինական ծրագիր մը, որ Հոլանտայի Էմմա Թագուհին Տէրութեան Խնամակալ կը կարգէ եթէ Վիլհելմինա իշխանուհին (այժմ քառամեայ մանկիկ մը) իւր հօր յաջորդէ, Պետական Խորհրդոյ ներկայացուեցաւ՝ Ազգ. Ժողովոյ ներկայացուելէ առաջ քննուելու և հաստատուելու համար:

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ. Թէհէրանէն կը հեռագրուի առ Տէյլի Նիւզ թէ ռուսո-պարսկական սահմանագլխոց (Կեդրոնական Ասիոյ կողմի) խնդրոյն կարգադրութիւնը ծանր դժուարութեանց կը բաղխի Ռուսիոյ պարագայական պահանջմանց պատճառաւ: Ռուս կառավարութիւնը կը պահանջէ որ երեք կարեւոր վայրեր, Խիլադ-Նատըր, Մաչիր և Տօյլէ, իրեն թողուին:

ԳԵՐԵՎԱՃԱՌ. Անգլիոյ գահաժառանգ Գալլէսի իշխանը յօժարած է նախագահել Լոնտոնի Լորտ-Քաղաքապետին նախաձեռնութեամբ գումարելի «Մէթինկի» մը, որ օգոստոսի 1ին տեղի պիտի ունենայ Քաղաքապետական պաշտօնատան մէջ տօնելու համար յիսնամեակն գերեվաճառի ջնջման անգլ. գաղթականութեանց մէջ: Անգլիական ընկերութիւնն որոյ նպատակն է ամենուրեք և ամէն առթիւ գերեվաճառի ջնջման աշխատիլ, յառաջ խնամ տարած է այս մէթինկի կազմութեան ու կարգադրութեան:

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԱՐԺԵՏՆԵՐԸ. Երեսփ. Ժողովոյ յուլիս 14ի նիստին մէջ, Պ. Մաք Իւոր (նախկին տնօրէն Լեւանթ Հէրալտի) յիշեցուց թէ 1876էն առաջ և եօթն պետութիւնք չէին վճարեր տոկոսներն իրենց կնքած փոխառուց, որոց գումարը կը հասնէր 400 միլիոն անգլ. ոսկւոյ, և որք մեծագոյն մասամբ անգլիական հպատակներէն վրայ կնքուած էին: Պ. Մաք Իւոր հարցուց թէ անգլ. կառավարութիւնը դիւանագիտական ի՞նչ ձեռնարկներ ըրած է ի շահ այս անգլ. արժեթղթոց, և ի՞նչ ընթացք բռնած են Անգլիա և Ֆրանսա՝ երբ 186 միլիոն անգլ. ոսկւոյ սոսկ արժեթղթոց տոկոսներու վճարումը դադրեցաւ: Ուստի, Պ. Մաք Իւոր պահանջեց Անգլիոյ ի շահ անգլ. արժեթղթոց միջամտութիւնն Եգիպտոսի:

ՀԱԲԵՇՍՏԱՆ. [illegible] եգիպտական զօրավարը Մասովայէ Սուաքիմ հասած և հոն ծանուցած է թէ քանի մը հաբէշ երեւելիներ ի մօտոյ Սուաքիմ պիտի գան և անտի Անգլիա պիտի ուղեւորին՝ Հաբէշոց Թագաւորէն Վիքտորիա Թագուհւոյն ընծայեալ դեսպանութիւն մը Նորին Վեհափառութեան մատուցանելու:

ՃԷՅ ԿՈՒԼՏ. Ամերիկացի այս մեծահարուստ անձին համար կ'ըսուէր թէ 70-80 միլիոն ոսկւոյ հարստութիւն ունի: Կ'երեւի սակայն թէ այդ հարստութեան 90 առ 100ն երկաթուղեաց արժեթղթերէ կը բաղկանայ, որք, մանաւանդ վերջին դրամական տագնապին վրայ, շատ ինկած են: Ճէյ Կուլտ Ամերիկացւոց մեծ մասին առջեւ մարդ մ'է այն տեսակ մը բռնապետութեան շնորհիւ, զոր՝ իւր դրամական ահագին կարողութեան վրայ յենլով՝ ի գործ կը դնէ թէ դրամական և թէ քաղաքական աշխարհին մէջ: Հետեւապէս, Նիւ Եորքի մեծ և անկախ թերթեր չեն սքօղեր իրենց ուրախութիւնն, իմանալով թէ Ճէյ Կուլտ նիւթական մեծ դժուարութեանց մէջ ինկած է այս պահուս: Դրամական կարեւոր վճարումներ ընելու պէտք ունենալով, քանի մը անշարժ փոխառութիւններ ուզեր է ընել, և չէ յաջողեր: 400,000 անգլ. ոսկւոյ փոխառութիւն մը կնքած լինելով, պայմանաժամն յուլիս 20ին կը լրանայ, և դրոյց կայ թէ Ճէյ Կուլտ նոյն օր դժուարաւ պիտի գտնէ այսչափ պատրաստ դրամ: Նիւ Եորք Հէրըլտի խօսքին նայելով, Պ. Ճէյ Կուլտի սնանկութիւնը Միաց. Նահանգաց համար բարիք մը պիտի լինի շատ նկատմամբք:

ԱՐԿԱԾՆԵՐ. Սպանիական Կոռնէթօ գրահաւորն ամբողջովին ընկղմեցաւ Փիլիպպեան Արշիպելագոսին մէջ, սաստիկ փոթորկի մը միջոցին: Մեծ կորուստ սպանիական նաւատորմին համար: — Յուլիս 13ին հրդեհ մը ծագեցաւ ի Մարսիլիա, նաւային ընկերութեան մը մթերանոցին մէջ, և մէկ միլիոն ֆրանք վնաս պատճառեց: — Ի Ֆիումէ (Ադրիական ծով,) յուլիս 14ին բռնկեցաւ գերմանական շոգենաւ մը, որ քարիւղ կ'առնէր, և անմիջապէս նաւահանգստէն դուրս քաշուելով, ամբողջովին այրեցաւ՝ առանց վնաս հասցնելու ուրիշ նաւերու:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս ծանուցած էինք, Ազգային Վարչութեան Քաղաքական ու Կրօնական Ժողովներն խառն նիստ բրին երէկ, և նախ՝ Երուսաղիմայ պարտուց [illegible] հանգամանութեան խնդրով զրուցեցին Ազգային Ժողովէն կարգեալ Յանձնաժողովոյ հետ, ըստ որոշման Ազգ. Ժողովոյ: Բաւական ժամանակ տեւեց խորհրդակցութիւնը. սակայն կարելի չեղաւ վերջնական որոշման մը յանգիլ: Հետեւաբար՝ երկրորդ նիստ մ'ալ պիտի ընեն համախումբ, և այդ նոր խորհրդակցութեան արդիւնքը պիտի աւելի պարզեն առ Ազգային Ժողովն:

Ծանօթ է, թէ Խառն Ժողովը Յանձնաժողով մը կարգած էր՝ առաջիկայ օրերու մէջ ձեռնարկելի մարդահամարի աշխատութեան ձեւն ու եղանակն որոշելու պաշտօնով: Արդ՝ Յանձնաժողովն իւր պաշտօնը կատարած և տեղեկագիրը մատուցած լինելով, Խառն Ժողովը երէկ ընթերցաւ զայն, ընդունեց, և նոյն Յանձնաժողովոյ յանձնեց՝ խնամ տանիլ պատրաստելու հրահանգաց գործադրութեան համար: Ժողովը միանգամայն որոշեց՝ Յանձնաժողովոյն տալ ամէն ամիս 1500-2000 դրշ., որպէս զի Թաղերուն մէջ մարդահամարի ժամանակ պաշտօնատարներ ունենայ իւր տրամադրութեան ներքեւ:

Խառն Ժողովն երէկ վերջ տուաւ՝ Ֆէրի գիւղի Շիշլիի Ազգային գերեզմանատան յարդարման ու շրջափակման խնդրոյն, որ գրեթէ երկու ամիս հետէ ժողովէ ի ժողով կերթեւեկէր: Յիշեալ գերեզմանատան կարգադրիչ յանձնաժողովն Կրօնական ու Քաղաքական Ժողովոց ատենադպրաց հետ օր առաջ գումարելով՝ արդէն խմբագրած կանոնագիրն բարեփոխած, և երէկ Խառն Ժողովին մատուցած լինելով՝ Ժողովը վաւերացուց թէ՝ կանոնագիրն և թէ՝ ուրուագիծն: Հետեւաբար, մօտերս կը ձեռնարկուի յիշեալ գերեզմանատան յարդարման ու շրջափակման գործին:

Քաղաքական ու Կրօնական Ժողովներն առաջիկայ չորեքշաբթի Պատր. խորհրդարանի մէջ թէ՝ առանձին առանձին և թէ՝ խառն նիստ պիտի ընեն:

Երուսաղէմէն կը գրեն առ մեզ յունիս 30 թուով:

«Երուսաղիմայ պարտուց բարձման վրայ, վերջին թղթերով եկած լուրերը շատ ուրախութիւն պատճառեցին թէ՝ Միաբանութեան և թէ՝ քաղաքիս Հայ ժողովրդեան: Միաբանութիւնը՝ պարտուց լուծին տակ լքեալ՝ յուսահատ վիճակի մէջ է: Այս շաբթու, Միաբանութեան ընդհանուր ժողովը բանիւ գումարուելով, վաւերացուց Տնօրէն Ժողովոյ ներկայ տարեկան տեղեկագիրն ու տարեկան հաշուեցոյցն, Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովին մատուցանելու համար»:

Պրուսայի Ազգային Քաղաքական ու Կրօնական Նորընտիր Ժողովներն, որոց ընտրութիւնը մօտերս վաւերացաւ Ազգային Կեդրոնական Վարչութենէն, Ուսումնական Խորհուրդ և Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւն կազմեր են հետեւեալ պատուարժան անձերէն.

Ուսումնական Խորհուրդ

Բիւզանդ	էֆ.	Կ. Նավրուեան
Գրիգորիկ	«	Թանկերեան
Մատթէոս	«	Օրմանքեշեան
Յովհաննէս	«	Վարժապետեան
Տ. Պետրոս	«	Վանքեան
Բերովբիկ	«	Ս. Նավրուեան

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւն

Գրիգորիս	էֆ.	Միրաքեան
Զենոբ	«	Սարայարեան
Յովհաննէս	«	Խօրոշեան
Յովհաննէս	«	Տ. Մովսէսեան
Տ. Պետրոս	«	Վանքեան
Պօղոս	«	Իփլիքճեան
Ստեփաննոս	«	Գալապանեան
Սարգիս	«	Ղարադանեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մէճիտիէի երկրորդ աստիճանն տրուեցաւ՝ վախճանեալ Սուլթան Ապտուլ-Մէճիտի չորրորդ լծակից աւէնոյ մատակարար (քեթխուտա) Սալիհ պէյի:

Միւթէմայիզի աստիճան՝ կայսերական անձնական գանձուն պաշտօնէութեան առաջին գանձապահ Իպրահիմ պէյի:

Մէճիտիէի երկրորդ աստիճան՝ Սալօնիկի ճանապարհաց վերատեսուչ Ալի պէյի, և Էնկիւրիի քաղաքապետական ժողովոյ նախագահ Հաճի Սիւլէյման էֆէնտիի:

Սալիսէի աստիճան՝ [illegible] տնօրէն Հաճի Էմին պէյի:

Պրուսայի կուսակալ Նազիֆ փաշա երէկ մայրաքաղաքս հասաւ, Մախսուսէի Շէհպալ շոգենաւով:

Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Րայիֆ էֆէնտի և մաքսատան վերատեսուչ Էտհէմ էֆէնտի նախընթաց օր տեսակցեցան բարձր. Սայիտ փաշայի հետ և հրահանգներ ընդունեցան:

Էտհէմ էֆէնտի տեսակցեցաւ նոյնպէս արտաքին գործոց նախարար Ասիմ փաշայի հետ, մաքսային սակագնոց խնդրոյն վրայ:

Երկրշաբթի ծանուցինք թէ պետական խորհրդոյ կողմէ Օսման Սայիբ էֆէնտի քննիչ զրկուեցաւ ի Պրուսա, Հալալէներու ծանուցեալ խնդրոյն համար: Ահաւասիկ այս մասին տուեալ նորագոյն տեղեկութիւնք:

Պրուսայի կուսակալ Նազիֆ փաշա և ատենակալ Նամըգ էֆէնտի խնդրոյն բոլոր մանրամասնութիւնները երկար օր առաջ մանրամասնաբար հաղորդեցին ներքին գործոց և եւգաֆի նախարարութեանց, ինչպէս նաեւ վեհ. Սուլթանին առաջին քարտուղար Րիզա փաշայի, խնդրելով որ հարցաքննիչ դատաւորք զրկուին ամբաստանեալներն հարցաքննելու համար:

Մեծ եպարքոսը խնդիրը պետական խորհրդոյ ատեանն հանձնեց և Օսման Սայիբ էֆէնտի քննիչ կարգուեցաւ, իւր հետ առնելով քանի մը օգնականներ և քարտուղարներ: Պրուսայի կուսակալն իւր տեղեկագրոյն մէջ յայտնած է միանգամայն թէ գաւառին ամբարակալի երկրորդ օգնական Ֆեհմի էֆէնտի, որ խնդրոյն մէջ մասն ունի, փախեր է քանի մը օրէ հետէ և կը կարծուի թէ Ուշագի կողմերն ապաստանած լինի:

Վեհ. Սուլթանը Զուիցերիայէն գեղեցիկ ամարանոց մը (շալէ) բերել տուած է, որ կը հիմնուի և կը քակուի բաժնեբար: Այս սիրուն Քէօշկը երկու յարկ ունի և վեց խցիկ որոց վրայ սեփներ ալ պիտի աւելցուին: Պիտի զետեղուի Եըլտըզի պալատան մէջ, կայսերական Ձիանոցին, Սարը քէօշկի և Հաս Ախըրի շէնքերուն մէջ տեղը և ապա պիտի կահաւորուի ճոխապէս: Հսկողութիւնն յանձնուած է Շէքեր Ահմէտ փաշայի:

Կայսերական անձնական գանձուն նախարար վսեմ. Գազազեան էֆէնտի, որ կատարելապէս ապաքինած է, նախընթաց երեկոյ Եըլտըզի պալատան ընթրիքին տեսակցեցաւ վեհ. Սուլթանին առաջին սենեկապետ Օսման պէյի և առաջին քարտուղար Ալի Րիզա փաշայի հետ, իւր պաշտօնատան վերաբերեալ խնդրոց նկատմամբ: Կայսերական հրամանաւ Գազազեան էֆ. մէկ մէկ ամսական վճարել տուած է պալատան պաշտօնէից:

Ռումանական դեսպան Պ. Մավրոկենի նախընթաց օր Բ. Դռան երթալով տեսակցեցաւ արտաքին գործոց վսեմ. նախարարին հետ, Ռումանիոյ և Դանուբեան նաւահանգստաց համար հաստատեալ քարանթինային նկատմամբ: Դեսպանն ապահովութիւն տուաւ Ասիմ փաշային թէ ռումանական կառավարութիւնը ամէն կանխահոգ միջոցներ ձեռք առած է և Ֆրանսայի հետ ուղղակի հաղորդակցութիւն ունեցող երկիրներէ եկող ուղեւորները չընդունիր: Հետեւաբար խնդրեց որ Բ. Դուռը բարեհաճի հրամայել որ Դանուբի և Ռումանիոյ համար հաստատեալ քարանթինան վերցուի: Ըստ երեւոյթին Բ. Դուռը խնդիրը առողջապահական խորհրդին յղեր է:

Աթէնքի ռուսական դեսպանատան զինուորական կցորդ Պ. Բրոնտօրոֆ մայրաքաղաքս եկաւ իւր տիկնոջ հետ:

Թուրք լրագիրք չպիտի հրատարակուին վաղը և միւս օր, Պայրամի տօնի պատճառաւ:

Այսօր Թարիգ միայն հրատարակուեցաւ:

Պերլինի կէս պաշտօնական Բօսթ լրագրին մէջ կը կարդամք.

«Քանի մ'օրէ հետէ այսր հասաւ օսմանեան մաքսատան տեսչութեան խորհրդական և գերմանացի պաշտօնեայ Պ. Պերթրամ, որ երկամեայ արձակուրդով կուգայ, արտաքին գործոց նախարարութեան հետ խորհրդակցելու և իւր նախկին պետերուն, մասնաւորապէս Ելմտական նախարարին և տրոց ընդհանուր վերատեսուչ Պ. Հասէլպախի, տեղեկագիր մը մատուցանելու Կ. Պոլսոյ մէջ ձեռք բերած արդեանց վրայ:

«Մեր տեղեկութեանց համեմատ, այս արդիւնք ըստ կարեւոյն լաւագոյն եղած է, և Թուրքիոյ մաքսային վարչութիւնը հիմնական փոփոխութիւններ կրած է Պ. Պերթրամի պաշտօնավարութենէն ի վեր ու առաջուընէ շատ աւելի բարեկարգութիւն կը տիրէ անդ: Պ. Պերթրամ ամենուրեք սիրալիր ընդունելութիւն կը գտնէ և արժանացած է վեհ. Սուլթանին շնորհաց, որ յաճախ իւր քով կը կոչէ գերմանացի խորհրդականն, անոր ծրագիրները լսելու համար: Պ. Պերթրամ կը կարծէ թէ առեւտրական դաշնագրոյ ի մօտոյ վերանորոգումը և մաքսային միօրինակ սակագնոց մը հաստատութիւնն, որք վերջին, անոնց մէջ իւր գլխաւոր գործակցութեամբ եղան, կրնայ երկրի վիճակին բարւոքման դուռ մը բանալ: Պ. Պերթրամի պայմանագիրը վերջերս վերանորոգուեցաւ երեք տարւոյ համար:»

Ցաւ դնել կուտայ թէ մայրաքաղաքիս Ֆրանսական Թղթատարութեան պաշտօնատարներէն մին երկար ատենէ ի վեր Բարիզի լրագրաց ոմանց հետ կը թղթակցի հակառակ Ֆրանսական օրինաց, որք կարգելուն ո՛ և է պաշտօնատարի գրել լրագրոց մէջ: Այս կերպով, կ'ըսէ, իւր պաշտօնի գործակցութեան մէջ անպատեհութիւնք կը պատահին յաճախ, մանաւանդ թէ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութիւնը կամ մայրաքաղաքիս դեսպանատունն ինչպէս թոյլ կուտան որ Կայսեր. կառավարութեան քով պաշտօն վարէ այնպիսի մէկն, որ անոր դէմ հրատարակեալ բազում յօդուածոց հեղինակ է:

Թարիգ կը հերքէ այսօր Էքսբրէսի մէկ լուրը, թէ Պէնկալի կողմերն ընկղմեալ Դաւլահանի շոգենաւուն նաւապետն Մուսթաֆա պէյ Շէրէֆբէյեան շոգենաւով մայրաքաղաքս ուղեւորած ատեն ինքզինքը ծովը նետեր է, և նորա ազատութեան համար եղած ամէն ջանք ի զերեւ ելեր են: Թարիգ տեղեկութիւն կուտայ ապա, թէ Մուսթաֆա պէյ երէկ ողջամբ մայրաքաղաքս հասաւ Շէրէֆբէյեան շոգենաւով, և թէ ծովային նախարարութեան հրամանաւ, նաւահանգստի վերատեսուչ Ցիւէյր փաշայի նախագահութեամբ 4-5 անդամէ բաղկացեալ ատեան մը առջեւ մօտերս պիտի դատուի Մուսթաֆա պէյ:

Տօքթօր Ա. Յովհաննէս Մէլքոնեան, Հայազգի բժիշկն ու քարոզիչն, որ 9 տարի Ամերիկայի մէջ ուսման ընթացք վարել և փորձ ընելէ յետոյ, այժմ կը դառնայ Բաղէշ, իւր հայրենիքն, ուր պիտի հաստատէ դեղարան՝ աղքատները ձրի դարմանելու համար:

Շիրքէթի-Խայրիէի տեսչութենէն՝ 19 և 32 թիւ շոգենաւներն վարձուած են, ամսոյս 22ին կիւրակէ օրը Վոսփորի ասիական ու եւրոպական եզերքէն մինչեւ Մեծ Կղզի շրջագայութեան պտոյտ մ'ընելու և գիշերը վերադառնալու համար: Մանրամասնութիւնք պիտի ծանուցուին ապա:

Ոստիկանաց բարեկարգութեան հրաւիրեալ գերմանացի պաշտօնականն ձերբակալել տալով դատի ենթարկեր է խումբ մը ոստիկան, որ դրամ կ'առնուին եղեր Բէրայի նշանաւոր գրօսարաններէն, յորս հսկելու պաշտօն տրուած էր իրենց: Ոստիկանաց առած դրամները իրենց վրայէն ելեր են ձերբակալութեան ժամանակ:

Աժանս Հավաս լուր տուած է եւրոպական լրագրաց, թէ Մալթայէն եկող քանի մը առագաստանաւեր զէնք ու վառօդ հանելով Ափրիկեան-Տրիպոլիս եզերքն, յանձներ են Մանսուր պէյ անուն անձի մը, և թէ ի փոխարէն՝ 276 եզն առնելով Մանսուր պէյէն, վերադարձեր են Մալթա, մինչդեռ արգիլեալ է յիշեալ նահանգէն արջառ դուրս հանել:

Իտալիոյ հպատակ Պ. Ճանի Բոլթէ-Ֆանզոլի հանրածանօթ սեղանաւորն, մինչեւ 10 տարի, 5000 ական ֆրանք պիտի նուիրէ Բէրայի իտալական վարժարանին, տարուէ տարի:

Անցեալ շաբթու ծանուցինք թէ Օսմանեան միջազգային թղթատարութիւնք նամակի միջոցաւ դրամ պիտի ընդունին ի մօտոյ: Ահաւասիկ Գերմանիա, Աւստրիա, Հունգարիա, Պելճիքա, Պուլկարիա, Տանիմարքա, Անգլեան կղզիները, Եգիպտոս, Սպանիա, Ֆրանսա և գաղթական երկիրները, Իտալիա, Լիւքսէմպուրկ, Նորվեկիա, Հոլանտա, Բորթուգալ և գաղթական երկիրներն, Ռումանիա, Ռուսիա, Սերպիա, Շուէտ և Զուիցերիա զրկուելիք այդ կարգի նամակաց փոխադրութեան գինը:

Արժէքն յայտնի եղող նամակի մը սակագինը հետեւեալ կերպով կ'որոշուի.

1. Ըստ միջազգային թղթատարութեան կանոնաց, սովորական սակագինը.
2. Յանձնարարեալ նամակաց համար ուրոյն գինը.
3. Պարունակեալ գումարին 100 ֆրանքին համար 30 սանթիմ:

Առաջին երկու սակագինք նամակադրոշմով կը վճարուին. իսկ ապահովագրութեան գինը նամակին վրայ կը նշանակուի, և թղթատարն կ'ընդունի անոր փոխարէն: Օսմանեան դրամով վճարելի սակագինք ամբողջովին պէտք է վճարուին: Այս կերպով 10,000 ֆրանքէ աւելի չզրկուիր նամակի միջոցաւ. նամակին ժամանելուն ընկալագիրը կարելի է ստանալ, 25 սանթիմի տուրք մը վճարելով բացէն:

Պրուսայէն կը գրեն առ Մոնիթէօռ թէ [illegible] չերքէզ աւազակ խումբ մը անցեալ շաբթու Ենի Շէհիրի Նէնի գիւղին վրայ յարձակելով, տուները կողոպտեր, քանի մը գիւղացիներ սպաններ և վիրաւորեր են առանց ընդդիմութեան հանդիպելու: Չէրքէզներու այս աւազակութիւնն տեղւոյն ժողովրդեան սարսափ [illegible] է:

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը պաշտօնական տեղեկագիր մը կը ծանուցանէ թէ Շէյխ Ապուլ Հիւտա բազմահմուտ և պատուական Իւլէման, որ մի քանի տարիէ հետէ Վեհ. Սուլթանին հետ Եըլտըզի պալատը կը բնակի, 25 կտոր արաբական թանկագին գործեր նուիրեր է Սուլթան Պայազիտի նորակառոյց մատենադարանին:

Պաղտատէն կը գրեն թէ Շէյխ Սայիտ անուն մէկը խումբ մը չարագործներ ձեռքը զէնք տալով, Մինթէֆիգի գաւառային մօտերը վրանաբնակ ցեղի մը վրայ յարձակեր, ցեղապետ Ահմէտ Պաշա գերի բռներ և քանի մը մարդիկ վիրաւորեր են: Սա այլ և այլ աւազակութեանց ենթարկելով խեղճերը, անոնց ինչքն ու դուարներն առեր փախեր են: Մինթէֆիգի կառավարիչն եղելութիւնն իմանալով, գունդ մը զօրք զրկեր է չարագործաց ետեւէն:

Հանրային կրթութեան նախարարութեան կողմէ գաւառական իշխանութեանց ուղղեալ ընդարձակ շրջաբերական մը կը ծանուցանէ, թէ կայսերական հրամանաւ, հողային տասանորդաց և այլոց մէջէն բաժին մը յատկացեալ է կրթութեան գործին, և թէ անհրաժեշտ է որ այս գումարներն ծախսուին Թուրքիոյ ամէն կողմի հպատակները դաստիարակելու, և արհեստաւորներ պատրաստելու համար, որոց մեծ պէտք ունի երկիրը:

Այս նպատակաւ, Նախարարութեան խորհուրդն որոշած է.

1. Միւլքիյէ վարժարանին և Բէրայի կայսերական Լիսէին աշակերտաց թիւն ամէն օր աւելնալուն պատճառաւ, անոնց յարակից շէնքեր հաստատել այդ գումարներով:

2. Գաւառական կեդրոններու մէջ կրթարան մը հիմնել, ուր յաճախեն անխտիր ամէն ազգէ տղաքներ:

Շրջաբերականը փափաք կը յայտնէ որ այս կրթարանաց մէջ, գիշերօթիկ աշակերտաց դաս մը գտնուի, և ուսանելի դասախօսութիւններն կը նշանակէ, որք են Թուրքերէն, Արաբերէն և Պարսկերէն լեզուք, Ընդհանուր Պատմութիւն, Աշխարհագրութիւն, Վաճառականութիւն և Երկրագործութիւն, սկզբունք Երկրաչափութեան, Տարրք Իրաւագիտութեան, Գեղագրութիւն և Թուաբանութիւն:

Այս կրթարաններն հետեւեալ կերպիւ պիտի հիմնուին.

1. 100էն 200 հոգի պարունակող բնակարան մը գտնելու է:

2. Կրթական Նախարարութեան պիտի ծանուցուի թէ քանի պատրաստ դասատուք կրնան գտնուիլ յարմար գաւառացի [illegible]:

3. Այս կրթական գործին յատկացեալ տասանորդի գումարին մէկ քառորդը Պոլիս պիտի զրկուի վերոյիշեալ երկու վարժարանաց (Միւլքիյէ և Լիսէ) ծախսերը լրացնելու, և մնացեալ երեք քառորդը գաւառաց կեդրոններու մէջ պիտի պահուի, որպէս զի կայսերական Իրադէին հրատարակութենէն անմիջապէս յետոյ, նոր վարժարանաց շինութեան յատկացուին:

Հաքիգաթ իւր վերջին թիւերէն մէկուն մէջ գրած էր թէ երկու շաբաթ առաջ Ադրիանուպոլսոյ կեդրոնական բանտին բանտարկելոց [illegible] ընդհանուր [illegible] անհետ եղած է, և յանցաւոր կը գտնէր այն քանի մը բանտապահներ [illegible] համար:

Յիշեալ պաշտօնատար Գէորգ էֆէնտի Պիլէզիկճեան, նամակ մը զրկելով առ Հագիգաթ, կ'ըսէ թէ սուտ ու սխալ են իւր թղթակցի տեղեկութիւններն և այս առթիւ եղած խորհրդածութիւնք իւր պատիւը կ'արատաւորեն, հետեւաբար դատ բացած է Հագիգաթի խմբագրութեան դէմ:

Նախընթաց գիշեր, ի Գասըմ-փաշա, Հիւսէյին փաշայի ապարանքը գող մտնելով՝ արժէքաւոր առարկաներ տարեր են:

Երէկ առաւօտ Բէրայի Մեծ փողոցին վրայ, հայազգի լումայափոխ Գօզմայի և Միխայէլի խանութը գողեր մտնելով, և դաշունով ու րէվօլվէրով ահաբեկելով զանոնք՝ բաւական լիրա առեր փախեր են:

Նախընթաց գիշեր, Գասըմ-փաշայի Ջամիա-Մէսճիտ թաղի մէկ քանի կողմերը գողեր մտեր են, և Հաֆիզէ անուն կնոջ մը տունը քարկոծուեր է:

Սուրիոյ գաւառին կողմէ ներկայացեալ տեղեկագրի մը վրայ, ծովային նախարարութիւնն յատուկ պաշտօնեայ մը զրկած է Ռուատ կղզին, որպէս զի փարոս մը հաստատէ անդ:

Թարիգ կը պատմէ, թէ Պոլսոյ կողմն, Հասըրճըլար Թաղը բնակող և քարիւղ վաճառող Նիգօլի անուն անձի մը կինն իւր յղութեան վեցերորդ ամսոյն մէջ արու հրէշ մը ծնած է, որ գլխին վրայ [illegible] խոշորութեամբ հինգ ուռուցքներ կը կրէ և երեսն, [illegible] նման կախուած ականջներ ունի եղեր. այս նորածին մանկան ձեռներն և ոտներն աւելի էին և ձեռաց մատները թաղանթով մը խառնուած, մաշկեայ թաթերու նման: Այս զարմանալի հրէշն, որ անցեալ հինգշաբթի օր ծնած էր, մինչեւ երէկ սակայն ողջ էր:

[illegible] կը գրեն մեզ.

«Քաղաքէս ի Կիրասոն բացուած նոր կառուղին, թէեւ բոլորովին աւարտած չէ, սակայն սկսած էր գործածուիլ, մանաւանդ քաղաքէս ի Կիրասոն [illegible] ուղեւորութեան պատճառաւ: Բայց նոր ճամբան եղերքներու որջացեալ աւազակներ հաշխ մեր ի վայր բրին, այնպէս որ տակաւին ուղեւորաց մեծագոյն մասը ստիպեալ է հին ճամբէն հետեւելու: Աւազակք, կարծես իրենց պատժոյն յապաղելէն քաջալերեալ, վերջին օրերս քաղաքիս եղերքն իջան և տնամաձեռնէն վերադարձող գիւղացիներ կողոպտեցին: Այս պարագայք մեծ յուզում յառաջ բերին ժողովրդեան մէջ և յանձնախումբը, նաւավարք և ջորեպանք կը գանգատին մանաւանդ թէ տիրող անապահովութեան պատճառաւ, վաճառականաց հալերն ուրիշ ճանապարհներով զրկուիլ սկսած են ի վնաս Կիրասոնի:

«Քաղաքիս առողջական վիճակն յոյժ գէշ է, զի շատ մը կոյանոցներ բաց կը մնան, աղբի կոյտեր անպակաս են ամէն Թաղերու մէջ և ժողովուրդը բոլորովին անգէտ է ողջապահիկ կանոնաց: Այս պարագային մէջ մեծ է քաղաքապետութեան պարտականութիւնը, որ չկրնար մունետիկ մը կանչել տալով թէ պէտք է մաքուր պահել փողոցները:»

Ծաղկի հիւանդութիւնը տակաւին կը շարունակէ ի Մուտանիա, և հետզհետէ կը ծաւալի: Դպրոցները փակուեր են և բազում ընտանիքներ որք այս եղանակիս Պրուսայէն Մուտանիա կ'երթային ծովու բաղնիք մտնելու, չեն գնացեր:

Առաջին անգամ յուլիս 2ին ծաղիկ պատահեցաւ ի Մուտանիա: Այդ Թուականէն ի վեր 150 ընտանեաց անդամք այս տարափոխիկ հիւանդութենէն բռնուեցան: Կուսակալ Նազիֆ փաշա հրահանգ տուած է գաւառին [illegible] բժիշկին որպէս զի անյապաղ պատուաստէ ծաղիկ չեղողները: Կարողութեան տէր Մուտանիացիք Պրուսայի Չէքիրկէ գիւղը կը գաղթեն: Վերջին պաշտօն [illegible] կը տրուի թէ ծաղիկն սկսած է Սուսուրլու կոչուած տեղն և Պրուսայի Պալըք Փազար թաղն ևս ճարակիլ:

Նախընթաց օրն, առաւօտուն, Ղալաթիա Վոյվոտայի դիմաց, Թրամվէյի ընկերութեան 73 թիւ կառքը ծերունի մը տապալեց: Անցորդներէն ոմանք իսկոյն օգնութեան փութացին խեղճ ծերունւոյն, որոյ երեսը արիւնաթաթաւ էր, և պահականոցին դիմացը գտնուող դեղարանը տարին, ուր բժիշկ մը նախնական դարմաններ հասուց:

Տեղական լրագիր մը կը պատմէ, թէ ամսոյս 4ին, իրիկուան դէմ Մարմարայի եւրոպական եզերքը գտնուող Զան-պուրնու գիւղէն մեկնող նաւակ մը, որու մէջ 12 զինուոր կը գտնուէին, Տարտանէլ կ'ուղեւորէր, շրջակայ այլ և այլ պահականոցաց հաց բաշխելու համար: Նոյն միջոցին յանկարծ ահագին ձուկ մը նաւակը վեր բարձրացուց և ղեկին քով գտնուող զինուորը ծովն ինկաւ, բայց իւր ընկերներն յաջողեցան վերստին նաւակն առնուլ զայն: Նոյնանման դէպք մը երեք տարի առաջ պատահած է միեւնոյն տեղն: Այս անգամ երեք մարդ ծովն ինկած և անհետացած են. օգնութեան հասնող զինուորներ թէեւ հրացան պարպած են, բայց ի զուր: Այդ տեղ, ծովուն խորը, 300 մետր երկայնութեան մը վրայ մեծ անձաւներ կը տեսնուին, որք այդ հրէշին բնակարանը լինել կը թուին:

Իւսկիւտար-Կէօզթէփէի Թրամվէյի գիծերն հասած են այժմ մինչեւ Փարամթաշ: Արտօնատէր Հարէնց էֆէնտի մեծ փոյթ կը տանի շինութեանց յառաջդիմութեան, և յուսալի է որ քիչ ատենի մէջ Կէօզթէփէ հասնին:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Այս օրուան)

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 23 յուլիս.

Ծերակոյտը վաղը պիտի սկսի վիճաբանիլ Սահմանադրութեան վերաքննութեան նախարարական ծրագրոյն վրայ:

Մարսիլիա 23 յուլիս. Երեկոյ

Վերջին 24 ժամուան մէջ 38 հոգի մեռան քոլերայէն:

Թուլոն 23 յուլիս. Երեկոյ

Վերջին 24 ժամուան մէջ 32 հոգի մեռան քոլերայէն:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Պայրամի պատճառաւ Ղալաթիոյ Պորսան գոց էր

Ղալաթիա, 12 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	դհկն.	8 31
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	8 31 1/2
Այսօր Բէրայի մէջ	»	8 31

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	87 28
Անգլիական ոսկի	»	110 7
Պրիմէ	»	51 12
Ռուս. իմբէրիալ	»	90 7
Ռուսական թղթադրամ	»	9
» արծաթ	»	89 30
Ֆիորին	»	9 2
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 8
Հինգնոց	»	102
Մէթալիք	»	98
Պէշլիք	»	780
Թղթադրամ	»	2800
Վեցնոց	»	103

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 23 Յուլիս ժամ 5 վայր. 15 երկվ.

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ		100 7/16
Օսմ. »	բացուեցաւ	7 15/16
» »	գոցուեցաւ	8
Օսմ. փոխառութիւն	1865	10 1/4
» »	1869	9
» »	1871	65 3/4
» »	1872	17 (*)
» »	1873	8
Փոխառութիւն	1877	78 1/4
Պանք Օթօման		13 5/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)		90 5/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)		58 7/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)		83
Դայրա Սանիէ		58 1/2
Դոմէնիալ (փոխառ. Րօթշիլտ)		83
Հունգարական պարտաթուղթ 1877		101 1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		— —

Վիեննա, 23 Յուլիս ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	121 95
Օսմանեան երկաթուղի	20 70

Բարիզ, 23 Յուլիս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0	բաց	107 80
» » 3 0/0	բաց	76 95
Օսմանեան քօնսօլիտէ բանուեցաւ		7 92 1/2
» » գոցուե. (գ. կ.)		8
Օսմանեան փոխառութիւն 1863		—
» » 1865		—
» » 1869		—
» » 1873		40
Օսմանեան երկաթուղի		43 50
» Րէժիի բաժնեթուղթք		530
Պանք Օթօման		593 75
Գրէտի Լիոնէ		— —
» Ֆօնսիէ		1273 75
Բաժնետոմս Լիոնի (գուբ. կոր.)		1200
Սուէզի ջրանցք		1886 25
Ռուսական 5 0/0 1877ի		95 1/2
Իտալական Ռանթ		93 75
Արեւելեան Ռուս. (Ռուսս Օրիան.)		—
Եգիպտական միացեալ գոց (իջած)		298 75
Սպանիական (արտաքին)		58
Բրիօրիթէ Թիւրք		— —
5 0/0 Հելլենական		371 25
Չէք Լոնտրայի վրայ		25 17

(Այսօր մէտէորաբանական չկայ)

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ «ԱՐԵՒԵԼՔ» Ի

Բարիզ, 15 Յուլիս 1884

Յուլիսի 14 րդ օրն Ֆրանսայի մեծ օրն է, յորում 1789 ի մեծ Յեղափոխութեան յիշատակն կը տօնեն։ Հատոր մի պէտք է լինել գաղափար տալու համար այն աննկարագրելի տեսարանին վրայ, զոր երէկ կը ներկայէր Բարիզ։ Մայրաքաղաքաց թագուհին ի՜նչ կը դառնայ՝ երբ իւր տօներու մեծագունին համար զարդարուի։ Փողոց և պուլվառ, կամուրջ և կամար, պարտէզ և պալատ, ամենայն զարդարուած են շքեղօրէն։ Բարիզի բոլոր շինուածոց որմերն երկուառէք անպատացած են Ֆրանսական մեծ և փոքր դրօշակներով։ Գոյնզգոյն կանթեղներ, գնդակներ, գիշերուան լուսաւորութեանց համար մասնաւորապէս պատրաստուած, ծաղկազարդ կամարներ եւ ծաղկեայ ժապաւէններ կը պճնեն տուներն ու հասարակաց շէնքերն։ Կոթող, արձան, յիշատակարան ամեն տեսակ, Կամար Յաղթանակին, Փլաս տը լա Քօնքօրտ, Շանզ Էլիզէ, Թրօգատերօ, և այլն և այլն, զարդարուած են ծաղկամբք, դրօշիւք և լուսաւորութեամբք։ Քսան և մէկ հարուածք թնդանօթի կը ծանուցանեն տօնին բացումն ժամ ութ կիսուն առաւօտեան, և տօնն կը շարունակուի 9 ժամ մէկ հետևեալ առաւօտուն։

Տօնին ցերեկուայ մասն կը բաղկանայր գլխաւորապէս զինուորական հանդիսից մէջ, որք ներկայացան ի Շանզ Էլիզէ և ի Փլաս տը լա Նասիօն, կէս օրէն առաջ։ Օդն սքանչելի էր, և ջերմաստիճանն չէր անտանելի։ Հետևակ, հեծեալ, զրահաւոր, թնդանօթաձիգ, նուագածու գնդեր եկան ի հանդէս ժողովրդեան անհուն բազմութեան մէջ տեղ։ Վարժարանական պատանեաց քսան և չորս գնդեր, որք իբր ութ հազար պատանեակ կը ներկայացունէին, մասնաւոր խրախութեան առարկայ եղան։ Արքա զինեալ, զգեցեալ, կազմաւորեալ զինուորաբար, դիրք, շարժմունք, նուագ, կարգ կանոն սքանչելի էին։ Ի տեսիլ զինուորական այս հանդիսից արտայայտեալ ցնծութիւնն շատ դիւրըմբռնելի է նկատմամբ այնպիսի ժողովրդեան, որ զինուորական զօրութեան շարունակ կատարելութիւն տալու ախտոր հարկին մէջ կը գտնուի։ Մերթ խանդավառ «պըռավօ» ու «կեցցէ հանրապետութիւնը», և մերթ եռանդագին ծափահարութիւնք անհուն բազմութեան կը դռացնեն զԲարիզ։

Հանդիսից կեդրոններուն վեհութիւնն ոչ այնքան ընծայելի է հանդիսավայրին շքեղ պատրաստութեանց, որքան նոյն իսկ այն ահագին բազմութեան, որ կը լնու զայն որպէս ջուրք զծով։ Մարդ կոչուած անհասկանալի տարածին բազմութիւնն, երբ հարիւր հազարաւորներէ կամ միլիոնէ կը բաղկանայ, առանց օժանդակութեան ուրիշ ո և իցէ բանի, վեհ է ինքնին քան զամենայն ինչ։ Երբ այլ և այլ փողոցներ, որպէս գետեր, կը լնուն իւրենց մարդկային հեղեղներն այս ինչ ընդարձակ վայր, կը կազմեն մարդկային Ովկէանն, Ովկէան, որ կը տատանի, կը գոռայ, կ'ալեծփի, բայց հանդարտօրէն, և վա՜յ եթէ փոթորիկ ու ալէկոծութիւն պատահի այդ Ովկէանի մէջ։ Երէկ տեղի ունեցաւ երկիւղալի փոթորիկ, սակայն բարեբաղդաբար սանձահարեալ և կարճատև։ Մի ժայռն օտարական գոչեց «կեցցէ Բրուսիա, անկցի Ֆրանսա» եւ թքաւ Ֆրանսական դրօշակի մի վերայ, ի Փլաս տը լա Քօնքօրտ։ Ռոնտկոյս պիտի սատակէր օտարականն եթէ ծովային պաշտօնեայն մէջ ապաստանարան գտնելու երջանկութիւնն չունենար։ Այս դէպքէն դրդռեալ երիտասարդներ պահ մի յետոյ երկու Գերմանական դրօշակ նշմարելով Օթէլ Քոնթինանթալ ի վերայ, պահանջեցին որ այդ դրօշակք անյայտ լինին. Տնօրէնն սաստանացեալ հրաման բրաւ որ դրօշներն վերցուին։ Պատգամաւորութիւն մի ընդունուեցաւ օթէլին մէջ ստուգելու համար թէ այլ Գերմանական դրօշ չկար։ Դրօշներէն մին բազմութեան մէջ կը նետուի, և կը թքոտուի։ Պատուհանին ապակիներն քարակոծ կը փշրուին։ Բազմութիւնն, որ օթէլէն եկած արհամարհելից աղաղակներէ աւելի ևս գրգռուած էր, սոսկալի սպառնալից դիրք առաւ որ երկրորդ դրօշն ալ յաւիթ դրան ձողերուն մէջէն յանձնուեցաւ և պատառուեցաւ։ Այս սոսկալի տեղի ունեցած ժխորն ահաւոր էր։

Երեկոյ եղաւ. արեգն իւր ճառագայթից մնացորդն մերմէ ժողովեց քաղաքաց այս արեգին վերայէն։ Կըսպասէի խաւարի վարագոյրն տեսնել եւ մեր երեւ առաջերու երկինքն։ Դուրս ելայ, և գտնելով զիս նոր աշխարհի մի մէջ, ապշեցայ։ Փարիզն երկինք էր։ Այս նոր երկինք, խաւարի վարագոյրն պատառած, ճակատաբաց կը կենար վերին երկնից դէմ առ դէմ, և էր քան զայն աւելի լուսաւոր և իւր ներկայած աստեղք բիւրաւոր անգամ բազմապատիկ էին քան միւս երկնից տեսանելի աստեղքն։

Լոյս, ամէն կողմ լոյս, կազի լոյս և ելեքտրական լոյս։ Լոյս զանազան գունով, կարմիր, կապոյտ, կանաչ, դեղին, սպիտակ լոյս։ Լոյս զանազան ձեւով, աստղի, լուսնոյ, արեւու, գնդոյ, ժապաւէնի, օղակի, կամարի, կիսաբոլորակի, ամեն ձեւի և ձեւ ձեւոյ լոյս։ Եկեղեցիներ, աշտարակներ, հասարակաց յաղթ և բարձր շէնքեր ի մէջ այլոց կը կենան լուսաղող և վեհապանծ։ Տուներ, կրպակներ, օթէլներ, ամենայն զարդարուած են որպէս կը զարդարուի մի դեռահաս կին, սա տարբերութեամբ որ Փարիզ Թագուհւոյն ամենայն զարդերն շատ աւելի ճոխ, խոշոր և սքանչելի էին, և յուռթից ցոլալը կը ծածկին զայն։ Սէն գետն ալ անբաժին չէր այս շքեղ զարդարանքէն, և իւր ծոցոյն մէջ կը կրէր շքեղօրէն լուսազարդեալ նաւ և նաւակներ։ Ծառերն ալ տօնին մասնակից են. նոքա եւս լուսեղէն խոշոր պտուղներով պճնուած են. եւ եւս՝ որք այս ինչ գունով լուսոյ մէջ համակ պղղեալ կը թուին բոցակառոյ անմոռցիկին, սակայն, Մովսէսի մորենւոյն համեմատ, չեն այրիր, չեն սպառիր։

Ժողովրդեան ուղն պտոյտ ընդ պահ կ'ուղղուի դէպ այն դիւթական հրախաղութիւններ որք հետաւորութեանց մէջ ի նշմար կուգան։ Հրթիռներու մեծ խումբեր կ'ակօսեն այս մարդկային երկինք և կը պայթին. են որք աստղաձեւ կը փայլին, են որք լուսաւոր ծաղկանց ահագին թիւ մի կը տարածեն մթնոլորտին մէջ, և են որք, հանդոյն լուսեղէն ուռենեաց ճառագել ոստեր ու ճիւղեր կը կախեն ամենուստ, եւ վառանցիկ փայլուն մի յետոյ կը լինին աներեւոյթ։ Նոյն սքանչելի էր հրթիռներու այն երկինք, որ յետոյ քան զամենայն եկաւ ի տեսիլ, երբ միապատն հազար աստղաձեւ լոյսեր փայլեցան միանգամայն։

Սակայն այս ամէն արուեստական կրակներէն ու ելեքտրական ճրագներէն զատ, աւելի ազնիւ կրակներ ու ճրագներ կը փայլէին Փարիզի մէջ։ Ֆրանսական սրտերու կրակն ու աչերու ճրագն՝ հանրապետական ուրախութեամբ բոցավառ՝ աւելի արժանի էին ուշադրութեան ու սքանչացման քան այն լուսաւորութիւնք որք միայն արտաքին օժանդակ են ի ցոյց ներքին հրոյն։ Լոյսն խնդութեան նշանակ է երկրի վերայ, այո՛, և կենաց ևս ցնծութեամբ լնուլ հոգին։ Սակայն խնդութեամբ արբեցած ահագին ժողովրդեան մի, կեցցէներու, երգի, նուագարանի և պարի արբեցութեամբ եռանդագին ու խանդոտ բորբոքած ժողովրդեան մի, մանաւանդ երբ այս ժողովուրդ Ֆրանսական ժողովուրդն է, յորինած տեսարանն քան զամենայն ինչ ազդու և ներշնչող բնութիւն ունի։ Այս տեսակէտով ալ աղօթք էր երկինք մ'էր Փարիզ, ուր, գրեթէ ամէն հրապարակի վերայ, երիտասարդն ու երիտասարդուհին մեծ բազմութեամբ կը պարեն զուարթ նուագածութեան մ'առջև, եղբարք ընդ քորս կը պարեն կայտառ, խնդագին և անխռով. այս պարք, այս դանիւ, այս ցնծութիւնք աւելի ազդու չէ՞ն քան մեղսակաց դատաստան երկնից դաշտերուն մէջ։

Ֆրանսական տօնն մասնաւորապէս և մարդկային բնութիւնն ընդհանրապէս ուսումնասիրելու գեղեցիկ առիթ մ'էր այս օրն ինձ համար։ Մարդկային զանազան աշխոյժ ազդեցութեան տակ առանց հանդամանքի ձեռնտու թափանցելով իսկ կ'որ բարձրութիւն կրնայ ճանչել ժողովրդական խնդութիւնն, ցնծանք զայն։ Փառաց մի ո՛րքան կրնայ պատկերացնել առանց վերան վերայ նկարելու և առանց հրապարակ, տեսայ զայն։ Մարդկութիւնն ի՜նչ զօրութիւն, ի՜նչ մեծ ճարտարութիւն բովանդակած է յարուեստս ինչ, նկատեցի զայն։ Մարդկային ովկէանն ի՜նչպէս կը կազմուի, ի՜նչպէս կը յուզուի, ի՜նչ վեհ և ներշնչող է, հանդիսատես եղայ այնմ։

Խնդութեան այս ընդհանուր տեսարանին մէջ տխրեցայ և փոքրիկ մի խորհելով Ֆրանսական այս վերջին տարիներու հանրապետական և սիրուն ժողովրդեան քաղաքական վիճակին վերայ։ Ֆրանսա, իւր հանրապետութեան, ընդհանուր շարունակութեան նպաստաւոր եղած է բոլոր եւրոպական կարեւոր զօրութեանց։ Հակաժողովրդական և հակաժամանակեան գաղափարաց զարգացմանց դէմ Ֆրանսա ամբողջ Եւրոպայի մէջ։ Ֆրանսա մեն միայնակ կը կենայ այժմ գօտեպնդեալ զօրութեանց առջև։ Երէկ կարեկցութիւնս բորբոքեցաւ այս ժողովրդեան նկատմամբ, որ ստիպուած է զինուոր ազգ մի լինել և իւր պատանիներ դեռ վարժարանական փափուկ հասակի մէջ վարժել ի զէն և ի զինուորութիւն։ Այժմ ամբողջ Ֆրանսայի իրաւունքն է, և ներկայ դրութեամբ ամբողջ տարիքն կը հասնի զինուորական ահաւոր և ընդհանուր կրթութեան։ Ցաւո՜ք յուսահատութիւն սակայն. ժամանակի և դրամի ահագին դրամագլխոց ծախք լինել անդուլ, ամ ամենայն կ'առաջէ պատրաստուած տարբերութիւն, ի Հռենոսի երկրին Գերմանական վիճակն, վասն զի թշնամի Գերմանիա մի կայ իւր դէմ, և վասն զի անհամակիր զօրութիւնք կան իւր շուրջ։ Գիտի գա՛յ, և ե՞րբ, այն գալ, յորում Փարիզն ու ոչ միայն Եւրոպայի երկինքն առանց լոկ կազի ու ելեքտրական լուսաւորութեամբ, այլ այն տիեզերական համակրութեան, այն ընդհանուր մարդասիրութեան ճորոյ, որ միայն կրնայ մեծ ազգերն ու ազգերը եղբայրացունել և մարդկութեան անծանօթ հանգստութիւններն անհետել։

Մ. Գ.

ԳՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

—o—

ՑԱՂԵՐ

ԳԱՐՈՒՆ ԵՒ ԱՇՈՒՆ

ՀԵՂԻՆ. Ս. ՍԵԹԵԱՆ

Պոլսէն բացակայութեանս պատճառաւ կարելի չէր եղած ինձ շարունակել տպաւորութիւններ հաղորդել Նոր Հրատարակութեանց մասին. այժմ վերըստին կ'սկսիմ։ Նախ վերջիններէն մէկը խօսինք յետոյ կարգաւ միւսներուն կը վերադառնամ։

Ցաղեր, Գարուն և Աշուն, Երիտասարդ հեղինակի մը գրած ոտանաւորներու մէկ հաւաքածոյն է։ Այս ոտանաւորներն գրուած են 1868էն սկսեալ մինչեւ 1884։ Կարծեմ մի արձակ թէ ոտանաւոր գրող հեղինակներն բաւական է եթէ գրողական գրական ձեռներէց լաւ վրայ գրած իւրենց գրութիւնները միշտ իւրենց գրասեղաններու մէջ պահեն։ Ձեռագիրներ թէ ի՞նչ համ կառ կրնայ ըլլալ 14—15 տարեկան պատանեաց գրութեանց մէջ զոր կը փութան Ազգին ընծայել, ենթադրելով թէ ամենքս անյագ տենչանօք պ'նէ կապուած ենք թէ այս մանուկներն ի՞նչ խորհած, ի՞նչ զգացած են։ Մի քիչ համեստութիւն անպատշաճ չէ. թող սիրելի հեղինակ լինին, և յետոյ ասենք որ պիտի գրեն իւրենց կենսագրութիւններն կը փութան. թո՛ղ սպասեն հանդիսաւ լինի, որ ընել փնտռել նոցա ալ օրերու յիշատակներն որպէս դի «սիրելի հեղինակ»ին մտքի զարգացման պատմութիւնը գրելու կարօտ լինին։ Այս է իմ առաջին խորհուրդ առ Պ. Տիգրան Սեթեան, և առ իւր անցեալ և ապագայ ուղղութեանցս։ Վաճառին և ութ թուագրեալ ոտանաւորներու համար այս բոլոր վերջ, սիրելի նորեկանն որ և համեմատաբար քիչ են. 70-72-73 թուականներն աւելի են. լաւագոյն կը լինէր որ համեմատութիւնը 80էն վերջը աւելի պատիւ բերէր։

Ցաղերուն առաջին մասը որ կը կրէ «Գարուն» վերնագիրն ընդհանրապէս նկարագրական նիւթեր են. Երկրորդ մասը «Աշուն» վերնագրին համեմատ, տխուրանիշ մելամաղձիկ տաղեր են ի յիշատակ ննջեցելոց։ Թէ նկարագրական և թէ գերեզմանական տաղերու ամէնն ալ անխափ տխրութեան, ձանձրութեան բոյր մի կը բուրեն։ Հեղինակը զգացիկ է և գրեթէ. Բայց բացագանչութիւններն բացարձակ կը սիրահարեն, ինչպէս նաեւ բարեհաղ հարցականներն։ Ամէն տեսակ գրութեանց մէջ հեղինակներն զգուշ կենալու են ընթերցողը հոգնեցնել. և ոչ ինչ այնքան հոգնութիւն և տաղտուկ կը պատճառէ որքան կը պատճառեն բացագանչական և հարցական նշաններն։ Հեղինակ մը երբ դադարեցուի սովոր հանդիսին անդադար բացագանչութեանց կը դիմէ։

Պ. Սեթեան փորձ է տաղաչափական արուեստին մէջ, նորա օրինաց հմուտ է, և ընդհանուր հօրաւոր յանգեր գտնելու և ներդաշնակ գրելու։ Ոչ կը պատահի որ խորթ բառբառութեանց հանդիպինք։ Պէշիկթաշլեանի բանաստեղծութիւններն, Հ. Արսէն Բագրատունեաց տաղերն իւրենց տպաւորութիւններն թողած են Պ. Սեթեանի մտքին վրայ, և առհասարակ իւր տաղերն յիշեցնել կուտան այդ տաղերն։

Պ. Տ. Սեթեանը Օրթագիւղի Դպրոց եղած ժամանակին կը ծանուցում և միշտ ողբերգական տաղեր գրելու, և մինչեւ իսկ ողբերգութիւններ կը գրէր Սմբատի վրայ։ Գրելու այդ ընդունակութիւնը գինեն ազատ չէ ծրագրած կենաց ասպարէզի մէջն ալ, և պէտք է խոստովանիլ որ այդ ընդունակութիւնը շատ զօրաւոր լինելու է որ հնարաւոր ըրած է նմա առանց ձանձրանալու շարունակ գրել։

Սակայն մ'ըղձանք ալ երիտասարդ մը գրելու ընդունակ լինի, որքան ալ հոգեկան տրամադրութիւններ ունենայ, սակայն բանաստեղծ լինելու համար օրէնքներ կան զորս առանց գոհացնելու չէ կարելի ժողովուրդի մը սրտին և հոգւոյն տիրել։ Պէտք է բաւել որ այդ օրէնքներն յարգել միշտ մեր ձեռքը չէ։ Ժամանակը և այն միջավայրը, յորում կը գտնուի բանաստեղծը, հզօրապէս կ'ազդեն իւր մտաւոր կարողութեանց ուղղութեան և բարգաւաճման։ Մեր արդի կացութեան մէջ բանաստեղծի մը ծնունդը եթէ երազային անհնարին ալ չէ, բայց անկարելի մտածելու չափ դժուար է։ Այնպիսի հանդարտութիւն մը կը տիրէ մեր մթնոլորտին մէջ, յորմէ բանաստեղծը ոչ ինչ կրնայ ներշնչուիլ։ Հայրերը բանաստեղծի ծնունդ կուտայ։ Բաֆֆի մը հնարաւոր եղաւ, վասն զի ի Կովկաս ժողովուրդի մը սիրտը, միտքը և տրամադրութիւնք Հայրենիքին հարկած էին։ Բաֆֆի մեր մէջ չէր կրնար ծնիլ։ Դուրեանի օրերէն ի վեր ժամանակը փոխուած է, և բաւական փոխուած։ Այժմ լոկ մարդկային սրտի ցաւերն և ուրախութիւններն երգելն անհնար է հայ բանաստեղծին, վասն զի ուրիշ եղանակներ մեզ աւելի պէտք են. և զի այդ եղանակներն երգել անհնար է, ուրեմն ո՛չինչ պէտք է։ Ներկային մէջ Ալիշան, Պատկանեան-Ռափայէլ, Բաֆֆի, որ բոր որ ծնելէ ետեւ են, նորա միայն կրնան են Ազգին սրտի բաղձանացն բանաստեղծներն լինել։

Պ. Սեթեանի տաղերն միայն փառաւոր նիւթերու վրայ են, և փոքրկենական գոհարութիւն կ'առնեն մասնաւորապէս առանց, որք տաղերն որ յաւելութեան, ամէնքը վրայ լինելով կրնան գոհ ըլլալ առանց հզօր մղման ներքուստ։

Ազգին ընդհանուր գրական զարգացման տեսակէտով քիչ շատ կրնայ համապատասխանել «Գարունն ու Աշուն». Միայն թէ Պ. Սեթեան և ուրիշ հեղինակներ պէտք չէ մոռնան թէ ո՛րքան ալ անձուկ ըլլայ գրագէտին համար գործելու շրջանակն, բայց և այնպէս քիչ թէ շատ երբ որ կ'ուզեն գրել, պէտք է շա՛տ կարդան, շա՛տ սորվին, և մանաւանդ մարդկային սիրտը փորձառութեամբ ճանչնալու հետամուտ լինին. Ով որ կարդալ չէ սիրեր, պէտք չէ գրէ։

Սակայն այսու հանդերձ չենք կարող շատ խստութեամբ դատել նորածիլ բանաստեղծներն։ Երբեմն թերեւս զանցել այնպիսի տաղեր, այնպիսի տաղեր՝ զոր մենք տեսնէս ստանձնենք անփոյթ գտնուելով, կամ անտարբեր, կամ թէ նախապաշարեալ անձնասէր։ Թերեւս այնչ այնքան մեր սրտերուն մինչ կրնայ պատճառել, քան մոռնալ թէ գուցէ երիտասարդ մտքերը կասեցնելու պատճառ կրնայ լինիլ։ Որքան մեծ բանաստեղծներ տկարութեան արտադրիչներ չե՞ն թողած. Երբ անսովոր քննադատ մը կարող չէ եղած զիրենք գնահատել։

Կարելի՞ է ենթադրել թէ Սէնթ-Պէօվ նման քննադատ մը կրնար չճանաչել Միւսէն և նորա սիրտը խոցոտել։

Թէպէտ տէ Տէօ Մօնտ հանդիսին 1842 Յունուար 15 ի թուոյն մէջ Սէնթ-Պէօվ բանաստեղծներու դասակարգութիւն մ'ընելով, երրորդ կարգի բանաստեղծներուն դասը կը դասաւորէր, յոգնակամ դասու մը մէջ ուր Հանրի եւս յիշուած էին, Ալֆրէտ տը Միւսէ։ Եւ առանց ձեռքը դողդղալու կրցած էր աւելցնել. «Երբ երիտասարդ բանաստեղծը սաէյ գրէ ուրիշ երգիծաբանութիւններ ինչպէս Պուլօնեան վրայ սաղերն կամ խաղեր ինչպէս Մայէւ Ճէչէր, շատ հնարաւոր է որ օր մը այդ խաղերէն ապաշխարէ։» — Սէնթ-Պէօվ մը լինի և երրորդ կարգի բանաստեղծ անուանել «Մայիսի գիշերուան» բանաստեղծը։ Ո՞ւր մնացին առաջիններն։ Եւ սակայն այդ օրն հարուածը հարուած էր, երբ 1842 Յունուար 15ին նոյն աւուր Ռեւիւ-ին Միւսէի ձեռքն կը յանձնէին ուշը անմիջապէս կեղծին այդ տողերուն վրայ, վայրկեան մի միայն կը նայի և տխրութեամբ ծիծաղերուն վրայ կը դնէ Ռեւիւն։ «Դո՛ւ ալ, Սէնթ-Պէօվ»։

Ո՞ւր են առաջնակարգեան բանաստեղծներն, ո՞վ պիտի յիշէ օր մը Սէնթ-Պէօվի անունը, բայց քանի որ աշխարհ կայ աշխարհ է, քանի մարդիկ սիրտ մը ունին, կարելի՞ է մոռնալ Միւսէն։

Երբ ընթացայ թէ գրական երիտասարդ գրիչի մը քննադատութիւնը ընել ուզեմ, կարծես թէ ականջիս կը հնչէ Միւսէի մելամաղձիկ ձայնը։ Ուրեմն զգոյշ կենանք. Եթէ Սէնթ-Պէօվ մը կը խաբուի, մենք ո՞ւր կը մնանք։

Ա. Ա.

ԿՈՂԿԱՍԵԱՆ

ՃԱՇԱԳԱՐՇՈՂՈՒԹԻՒՆ

(ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻ)

Մայիսի 8 ի երեքշաբթի գիշերը ակումբէն առաջ Հեմպալեան գնացեր էինք քննութեան ներկայ լինելու։ Այն տեղ էին Տաստուր խան, Պ. Վարշամեանց, Պ. Մելիք-Փաշայեօզեան։ Քննութիւնը վերջացած էր և թէյ կ'առնէինք, երբ սուրճի ըսպարթ ներս մտաւ Պ. Ղազարեան, Կովկասի պատգամաւորը, եկած էր ձեռքերովը ասելով պոլէրով «ախ, Ներսէսի բանը լմնցաւ է, նրան կաթողիկոս չենք ընտրում» կ'ըսէր։ Ենթադրեցի թէ կատակ կ'ընէր, բայց ի՞նչ էր նշանակն չէի հասկնար։ Սիրտս Ներսէս սրբազանին խօսքեր ընել, բայց միշտ խնդալով, այնպէս որ ինքն ալ ցոյց կուտար թէ կատակ մի կ'ուզէ ընել. ուրիշ տակէն չէ կարող եղել։ Վերջապէս գրպանէն մէկ թերթ մը հանեց, մեծ լրագրի մը կէսին չափ, երկու կարգի սպառնացած և այդ թերթը իմ առջեւս նետեց։ Անդամ մը վրան աչք ածեցի «Ներսէս պատրիարք» «Արք. Ժող.» էին։ Շփոթս խոստովանելով չէի կարող թէյս ձգել և այդ կոտրտել, բայց միայն անգամ մի վերջին տողերը կարդացի և այդ ինձ բաւ էր։ Այդ տողերով Պ. Ն. Ի. հասկցնել թէ Ռուսիոյ Հայոց պատգամաւորք, ամենն ալ Ռուսիոյ կառավարութեան հլու գործիքներն են կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ։ —

—Պ. Ղազարեան, ըսի, փոխանակ Ներսէս պատրիարքի դէմ պոռացններն կարդալու, նախ ձեզի համար պոռանները կարդա՛։— Եւ դարս ընելով մտահանիչ բրի այդ կէտը։ Կարդաց և ամէն պատգամաւորք որ ներկայ էին, զուարթ մը ունեցան։

—Ուրեմն դուք ծախուած էք, կը յայտնէ։

—Դա՛ ուղղակի ասում է, այդ անպիտանը։ (և այս անգամ քիչ մը խոժոռ)։

—Ցաւօք, դուք որ այդքան պաշտօնական թիւններէ յիշատակուած ամէն ջանք կ'ընէք որ խաչի մասը ընթերցումն ընէք և այդին կանչք յարդեն, դուք տարալի պատուաւորութեանց ենթակայ էք, կառավարութեան հլու կոչմանէ, պէտք կրնանք հետեւցնել թէ որքան հիմնաւոր պէտք է լինին նաեւ Ներսէս սրբազանի մասին բառածներն։

—Այդ մին լաւ ասացիր։ — (դարձեալ զուարթ խնդուք մը)։

Արդարեւ չէի կրնար շատ լռել այդ յայտարարութիւնը դրօշներուն պարզմամբ վրայ։ Ներսէս սրբազանի դէմ ամբաստանութիւն կը հրատարակեն, նաւասակ ունին պատգամաւորաց վրայ ազդեցութիւն ընել, և փոխանակ այդ պատուաւորներն իւրենց կողմն ձգելու, նախ զանոնք կը վիրաւորեն։ Կ'երեւի թէ փորձառութիւններէն օգուտ չեն քաղած, և տակաւին չեն գիտեր թէ հակառակորդի մը յաղթելու համար ամեն սարսափելի յարմար ի՞նչ զէնքեր գործածելու է։

Մենք թէյերնիս կը խմէինք և Պ. Ղազարեան բարձր ձայնով կը կարդար յայտարարութիւնը. ձայնը երբեմն բարձրացնելով երբեմն ցածցնելով, բայց միշտ սին եղանակաւ իբր թէ հանելուկ մը լուծելու հետամուտ է։ Վերջապէս լմնցաւ։ Ամենքն ինձ կը հարցնէին «Դա ի՞նչ է ասում»։

Արդարեւ ոչ ինչ կարելի էր հասկնալ։ Այս ինչ օրն այս ինչը եղաւ, Պատրիարքը ասպէս ըրաւ, միւս օրն ալ չեմ գիտեր ինչ եղաւ, այս լեզուն բոլորովին անհասկանալի էր պատգամաւորաց համար։

—Սպասիր, մենք Ներսէսին կաթողիկոս ենք կամենում, բայց թէ նա Պոլիս այս ինչն է արած, դա մեզ ի՞նչ փոյթ։ —

Կ'երեւի թէ Ներսէս սրբազանի հակառակորդք իւրենց աղմուկն պարտականութիւնը կատարելու համար այդ յայտարարութիւնը գրած են, բայց գիտնալու էին նաեւ թէ ինչ որ ալ ըսուի ի Ռուսաստան ընդդէմ Ներսէս սրբազանի «Ձայն բարբառոյ յանապատի» է։

Խօսակցութիւն մը պէտք էր, և յետոյ գրութեան մը ոչ ալ կարեւորութիւն չտանք բայց և այնպէս ծածուկ սպառնութիւն մի քիչ շատ հետաքրքրութիւն կը շարժէ։

—Ով է դա, Բ. Ն։

—Շատոնք չեմ գիտեր։

—Ո՞վ, տեսա՛, դու լաւ գիտնալու ես։

—Իմ կարծեօք Աբրահամ Այվազեան էֆէնտին գրիչէն ելած լինելու է։ — Եւ մի քանի ուրիշ անուններ ալ տուի որոց գրիչէն ելած լինելն շատ պատահօլ էմ։

—Դո՛ւ ձեր Այվազեան էֆէնտին այդպիսի բանե՞ր է անում։

Երբ Երեւան գացի այն տեղ ևս առասպել զրոյցներ որք կը դատապարտէին թէ Պոլսէն Վաքրամ էֆէնտի Մարգարեան և այլք այսպիսի թուղթեր իւրենց խրկած լինին իբր թէ խրկեր այդպիսի կոմար պրօպականտա ընել պատրաստ լինէին, և այսպէս ալ Պոլիս պիտի գրէին։

Հետաքրքիրներու միոյն մէջ կուզէի այդ յայտարարութեան վրայ ևս անպայման մի ընել բայց պատգամաւորներէն ոմանք չթողլով ինծի «չարժէ» ըսելով։ Այժմ ալ կ'անդրադառնամ թէ բաւական ըրեր։ Արդարեւ այդ տեսակ գրութիւններ Ռուսիոյ Հայոց համար կարեւորութիւն չունէին, մանաւանդ որ անդրադառնալոյ և ոչ իսկ կը յանդգնէր մէկուն ստորագրել, բայց եթէ երկար գրէի այն է պատճառն որ այս տեղ կուզէր Կովկասեան ժողովոյ ուշադրութիւնը յանձնել այս յայտարարութիւնն, և այսպէսով մեծ պատիւ մ'ընել իրեն։ Կան գրութիւններ որոց համար արհամարհական լռութիւնը ամենէն արժանաւոր պատասխանն է։

Պ. Ղազարեան երկուշաբթի գիշեր հանդէս թէ տարածած էր «յայտարարութեան» ընթերցումն և անոր գիշերնես կանչեց էնք հետաքրքրական խրճիթը, որ իր արուեստին մէջ արգար մի կը նկարէ։ Կառուցած էր իմն որ իմ հետաքրքիրս շատ բերէ ինձ և բայց ձեռք կ'առնէր իմն։ Արդարեւ այն քան կուռ այդ իմ ինձ բերած խրախճանքը հետաքրքիր համար՝ որքան դուրս խօսք չէր ամբողջ անխնայ չկար։ Մինչեւ իսկ եթէ հետաքրքիր մի գիշեր առանց միջնոն ընելու և միայն ևս գինովնալ, այս միջոցին զիս կը գտնէր։ Մենիոն օրս ալ ինծի եկաւ խրնդ որ Ներսէս կաթողիկոսի դպսատանը բարեկամ և իրեն կաթողիկոսը տուն մի նուիրէ։ Խոստովանելու եմ որ մի քանի հետաքրքրու համար տուն մի բարի ձեռք նուիրել, ազգասիրական նուէրի մի սահմաններէն ալ դուրս կ'ելլէ։ Բայց կան հետաքրքիր որ ըրողին տուն մը պարզել տալն արժէ։ Երեքշաբթի գիշեր Պոլսէն ընդունած հեռագիրս ի պատասխանին առաւօտուն խռոված հեռագիրս մեծ էր և կարեւորութիւնք ունէր։ Կէս պաշտօնական եղած յայտարարութիւններու հերքումն կուտար, և տարակոյսներն կը փարատէր։ Քուէթոր մենք դառնալ և հեռագիրն հաղորդեցի Պ. Արդարին, զոր նա ալ ցոյց տուաւ որոց անկ էր։ Բուռական գրօսանք գիշեր մը անցուցինք, անհամբեր սպասելով առաւօտուն։

Ս. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

Ս. ԽԱՉ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԻ

Հոգաբարձութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել, որ ներկայ ամսոյ 16էն սկսեալ վարժարանիս ուսանողաց տարեկան հարցաքննութիւններն տեղի պիտի ունենան ըստ հետեւեալ ցուցակին։

Ուստի կը խնդրենք, որ հաճիք Ձեր ներկայութեամբ քաջալերել դերկսեռ ուսանողաց վարժարանիս։

Վստահ ենք որ պիտի յօժարիք պատուախնդիր մեր սոյն անկեղծ փափաքանաց։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

Գ. ՊԱՐՆԱՍԵԱՆ

11 Յուլիս 1884

Իւսկիւտար

ՑՈՒՑԱԿ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆՑ

Երկուշաբթի—8·40—12 (ըստ Եւրոպ.)

Պատմ.	Գ.	կարգ	տղայոց
Աստղ.	Բ.	»	»
Իրաւ.	Ա.	»	»
Կրօնք.	Գ.	»	աղջկանց
Իրաւ.	Բ.	»	»
Աշխար.	Գ.	»	»

1·30—4·40

Աստղ.	Գ.	կարգ	տղայոց
Իրաւ.	Բ.	»	»
Հայեր.	Գ.	»	»
Հայեր.	Բ.	»	աղջկանց
Հայեր.	Ա.	»	»
Տնտես.	Գ.	»	»

Երեքշաբթի—8·40—12

Թուաբան.	Գ.	կարգ	տղայոց
Թուաբան.	Ա.	»	»
Կրօնք.	Բ.	»	»
Կրօնք.	Գ.	»	աղջկանց
Իրաւ.	Ա.	»	»
Տնտես.	Գ.	»	»

1·30—4·40

Իտալեր.	Գ.	կարգ	տղայոց
Հայերէն	Բ.	»	»
Իտալեր.	Գ.	»	»
Թուաբ.	Ա.	»	աղջկանց
Կրօնք.	Բ.	»	»
Պատմ.	Գ.	»	»

Չորեքշաբթի—8·40—12

Հայերէն	Գ.	կարգ	տղայոց
Գաղղ.	Գ.	»	»
Պատմ.	Ա.	»	»
Թուաբ.	Գ.	»	աղջկանց
Աշխար.	Ա.	»	»
Թուաբ.	Գ.	»	»

1·30—4·40

Կրօնք.	Գ.	կարգ	տղայոց
Թուաբ.	Գ.	»	»
Պատմ.	Բ.	»	»
Պատմ.	Ա.	»	աղջկանց
Գաղղ.	Գ.	»	»
Հայեր.	Գ.	»	»

Հինգշաբթի—8·40—12

Աշխար.	Գ.	կարգ	տղայոց
Աստղ.	Գ.	»	»
Կրօնք.	Ա.	»	»
Պատմ.	Գ.	»	աղջկանց
Հայեր.	Գ.	»	»
Կրօնք.	Ա.	»	»

1·30—4·40

Հայերէն	Ա.	կարգ	տղայոց
Տօմար.	Գ.	»	»
Աշխար.	Գ.	»	»
Թուաբ.	Բ.	»	աղջկանց
Աշխար.	Գ.	»	»
Իրաւ.	Գ.	»	»

Ուրբաթ—8·40—12

Թուաբան.	Բ.	կարգ	տղայոց
Գաղղ.	Գ.	»	»
Պատմ.	Գ.	»	»
Գաղղ.	Գ.	»	աղջկանց
Իրաւ.	Գ.	»	»
Աշխար.	Բ.	»	»

1·30—4·40

Տաճկերէն	Գ.	կարգ	տղայոց
Աշխար.	Բ.	»	»
Տաճկ.	Գ.	»	»
Պատմ.	Բ.	»	աղջկանց
Կրօնք.	Գ.	»	տղայոց
Աշխար.	Ա.	»	»

Իսկ Շաբաթ աւուր մէջ պիտի կատարուին Ծաղկոցի երկսեռ ուսանողաց բոլոր քննութիւններն։

Ծանօթ.—Ձեռագործք, Գեղագրութիւնք և Գծագրութիւնք ի տես դրուած են։

ՄԷՇՏՈՒՏՃԵԱՆ

ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԼԱՆԿԱ, ԵԷՆԻ-ՄՕՔԱՔ, ԹԻՒ 2

—o—

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Մեծարգոյ Հասարակութեան, որ այս անգամ Պալքէնէն վերադառնալուս մտադիր եմ սիրելի ազգիս ծառայութիւն մատուցանել նոյն մասնաւոր դեւակաց ուսման և գլխաւորեան սկզբանց համեմատ ազգային դաստիարակութիւն մը տալով։ Քանզի մեր բազմամեայ մանկական փորձառութեամբ և Եւրոպական պիտոյաց վարժարանաց յաճախանի երթեւեկութեամբ և ուսումնասիրութեամբ մեր ներքին համոզմամբ կը հաստատենք, որ նոյն տիպար վարժարանաց ընթացքը հետեւելով անշուշտ քիչ միջոցի մէջ մեր խնամոց յանձնուած թէ աշակերտք և թէ աշակերտուհիք զգալի յառաջադիմութեամբ պիտի փայլին, ուր որում ամէն զգուշութիւն յանձն առնենք ուսուցչական մարմին մի կազմել ազգին մէջ համբաւ ստացող ընտիր դաստատուններէ։ Օրիորդաց համար եւս տնտեսագիտութեան կարեւոր ճիւղը ուսուցանելու մասնաւոր հոգ պիտի տարուի։ Փափագողք պիտի կրնան տեսնել վարժարանիս թէ նախնական և թէ երկրորդական ուսմանց ծրագիրը։

Ուստի յոյս մեծ ունինք մեր սիրելի ազգայիններէն որ իւրեանց օժանդակութեամբ զմեզ պիտի քաջալերեն։

Եւ կը յուսամ որ քիչ միջոցէն վարժարանիս մէջ գիշերօթիկ աշակերտներ ալ պիտի ընդունուին։

Գ. Պ. ՄԷՇՏՈՒՏՃԵԱՆ

Յուլիս, 1884

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Բրինձը լաւ մը խարշէ կաթի մէջ, աւելցուր վրան քիչ մը կարագ, վանիլիա կամ այլ համեմանք մը և խառնէ քանի մը հաւկիթի դեղնուց։ Այս խառնուրդը, պզտիկ ձեւով դիր պնակին մէջ, ծածկէ վրան ծիրանի քաղցրաւենի մէջ տեղը դիր խնձորի, տանձի, ծիրանի կամ այլ չամչարայ մը («քօմբօ») և կուննաս ալ Բէռէ կոչուած եւրոպական անուշահամ անուշեղէնք։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ

Կը ծանուցուի տպարանապետաց և վիմագրաց թէ Րէժիի վարչութիւնը նուազագոյն կը գնէ 80,450,000 այլ և այլ գործողներու պատրաստութիւնը։

Անոնք որ կը փափաքին առաջարկելի պայմանաց տեղեկանալ, կրնան դիմել Րէժիի վարչութեան ընդհանուր կեդրոնատեղին, ի Պոլիս, ամէն օր առաւօտեան ժամ 10էն (Ը. Ե.) մինչեւ ժամ 3։

Գրաւոր առաջարկութիւնք կ'ընդունուին առ աւուրն մինչեւ յուլիս 28, երկուշաբթի (Ն. Տ.) կէս օրէն 3 ժամ յետոյ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս 10|22 յուլիս 1884

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի մէջ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Ալա Սոֆիա	3,000	Պըքս
Արտասա	2,500	Բոձըրս
Արքատիա	2,500	Գրուպիշանք
Լաքոնիա	2,500	Ուէյքըս
Մաքեդոնիա	3,500	Մարշ
Բուլկարիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Մաքեդոնիա շոգենաւն յուլիս 28 ին Լիվըրբուլէն ատտ կ'սպասուի։

Այս շոգենաւք կին [illegible] ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի և Միջերկրականի մէջ բանող

շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոննոյ
Քամպուսա	4200	Օզիրիս	3000
Ցարոս	4000	Նեֆթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բերա	3000
Սեսոստրիս	3250	Ագրիմանդէք	1700
Թեպէ	3250	Լոզիսա	800
Մակպալա	3250	Օլինտա	800
Մարէօթիս	3250	Սեփիլ	700

Բերա շոգենաւն օգոստոս 3 ին Բոմբէյն ատտ պիտի դայ Լիվըրբուլ ուղեւորելու համար։

Օսմանլը շոգենաւը օգոստոս 2 ին Լիվըրբուլէն ատտ կսպասուի։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղագոյն յարդարուած են ճանփորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՌԻԿԹՈԼ և ԸՆԿ.
Գործակալք

Մէյտանճըգ փողոց, Պալի Տնօրէնութիւն, Լիվըրբուլ

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամիսը երկու անգամ կը բանին Լիվըրբուլի և Միջերկրականի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ալգիա	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալեբբօ	3,000	Նամիթ	2,500
Պոթնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պաթավիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալմէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սեֆալոնիա	5,000	Սիթիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարակոսսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Քէմպրա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Մորոքքօ շոգենաւը, նաւապետ Պրաուն, Լիվըրբուլէն ատտ եկաւ այսօր այլ և այլ բեռներով, և փութով պիտի վերադառնայ ի Լիվըրբուլ։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1, Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրբուլի և Արեւելքի մէջ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆլավիեան	3700
Ալփսիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իստրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քանտիեան	800	Լիպուրնեան	2500
Սայրէնեան	2000	Լիպան	800
Տուրքօ	700	Օբորթօ	700
Իճիբշըն	3700	Փէրուեան	3800
Ֆապեան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալերնեան	3700	Վիրճինեան	6800

Ալճէրեան շոգենաւը, նաւապետ Լաուրենսօն, Օտեսայէն ատտ հասաւ և վաճառք ընդունելու պատրաստ է Լիվըրբուլի համար, ուր պիտի մեկնի ամսոյս 22 ին։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատուեցաւ Լիվըրբուլի և Պոսդընի մէջև, և ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Նէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա.

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վանման և ընկ.
Մալթա, Ե. Քամիլլէրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկորտադօ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդոլ և ընկ.

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէանտրօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4.300
Արկօ	1,300	Մարտոլֆ	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պորոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրավօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրս	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիպսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Գադօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գօմօ	2,700	Բալերմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բաստէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Քիտօ	2,800
Տրագօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Էրադօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալգօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3.500
Կալիլէօ	5,500	Սալերնօ	4,000
Կինդանօ	2,200	Սաֆօ	2,000
Կօզօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրօտանօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէր	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճիսօ	2,300	Փանդօ	3,600
Քելօ	2,000	Վէնտօ	3,600
Քօֆիօ	2,200	Զէկրա	1,000
Լէօ	2,000	Զէրօ	140

Գօմօ շոգենաւն Անգլիայէն ատտ հասաւ և իր բեռն ատտ պարպելէ յետոյ Օտեսա պիտի ուղեւորի։

Թօլէտօ շոգենաւն Անգլիայէն ամսոյս 16 ին մեկնեցաւ Կ. Պոլիս և Օտեսա երթալու համար։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

Ն. ԲԱՔԷ ԵՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի և Բօնէի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն և հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէօզ։

Նաւաշխքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՔԹԻ ԸՂՊՈՒԼ,
Մումհանէ փողոց, Թիւ 141

ՏԻԳՐԱՆ Ց. ՍԵԹԵԱՆ

ԳԱՐՈՒՆ ԵՒ ԱՇՈՒՆ

ՏԱՂԵՐ

Կեդրոնատեղին է Պաղճէ գաբու, Ջրավաճառ Ցակոբ աղա Ազամալեանի խանութը։ Կը գտնուի նաև բոլոր հայ գրավաճառաց քով ի գին 7 գրուշ.

ԲԺԻՇԿ ՃԱՆԻԿ ՔՐԻՍԵԱՆ

Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր, կէսօրէ ետքն ալ, առաւօտէ մինչեւ կէս օր, Կ. Պոլիս, կամուրջի դէմ-առ-դէմ 7. թիւ Քիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը։

Իրենց թաղերէ վկայեալ աղքատները ձրիաբար կ'ընդունի։

ՇԱՀԱԿՑԵԱՆ ՌԷԺԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ԱԶԴ

Ռէժիի Վարչութիւնը, ծխախոտի գործարանին մէջ կատարելիք քանի մը շինութիւններ ունենալով, այդ աշխատութիւնները նուազուրդի դըրած է։

Շինութեանց յատակագծին և պայմանաց տեղեկանալ ուզող անձինք կրնան դիմել Ռէժիի վարչութեան կեդրոնատեղին ի Պոլիս, ամեն օր յուլիս 10 (Ն. Տ.) հինգշաբթիէն սկսեալ, առաւօտեան ժամը 10 էն մինչեւ կէսօրէն երեք ժամ վերջը։

Գրաւոր առաջարկութիւնք կնքեալ ծրարով պէտք է մինչեւ առաւելն յուլիս 24, հինգշաբթի, ժամ 3 ուղարկուին։

Կ. Պոլիս, 25 յունիս 17 յուլիս 1884

(ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՉԱՐԼԶ ՃՕՆԷՍ ԵՒ ԸՆԿ.

79, Քուին Սթրիթ, Լոնտոն

Կը շարունակեն ընդունիլ ամեն տեսակ ապրանք վաճառելու համար ի Լոնտոն, ի Լիվըրբուլ կամ ուրիշ որ և է նաւահանգստի մէջ, և սովորական դիւրութիւնները կ'ընծայեն իւր յաճախորդաց, որք կանխիկ դրամով կանխավճար առնել կը փափաքին, ինչպէս նաեւ յանձն կ'առնուն յանձնարարութեամբ Անգլիական ապրանքներ և տարազագործութիւններ գնել և նաւով ղրկել։

ԱԶԴ

Կայսերական պալատան առանձնաբոյժ Տօքթ. Քամպարօբուլօ պատիւ ունի ծանուցանել իւր յաճախորդաց և պատուարժան հասարակութեան թէ Այնօրոզի վանքն ուղեւորութենէն վերադարձած ըլլալով, հաստատուած է Բերա, մեծ փողոց, Պօն Մարշէի փողոցին ծայրը սուգի վերաբերեալ նիւթեղինաց վաճառատան վերնայարկն, ուր բացի կիրակիէն ամեն օր հիւանդ կ'ընդունի, առաւօտեան ժամն 8 էն (եւրո) մինչեւ երեկոյեան ժամը 8։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷՅԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
ՎՈՍՓՈՐԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

1884 ՅՈՒԼԻՍ ԱՄՍՈՅ

(Բաց ի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերքէն կամուրջ եկող շոգենաւաց երթեւեկութեան ժամերը

Ժ. Վ.		Թ.
11	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւն հետ պիտի հաղորդակցի)	34
11 35	Ենիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պեպէք (Առնաւուտքէօյի շոգենաւն հետ պիտի հաղորդակցի)	19
12	Ռ. և Ա. Գավագ Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւն հետ պիտի հաղորդակցի)	32
12 50	Ենիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պեպէք (Առնաւուտքէօյի շոգենաւն հետ պիտի հաղորդակցի)	21
1 30	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ (Ենիքէօյի շոգենաւն հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պեպէք)	20
2 05	Ենիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պեպէք (Պեպէքի շոգենաւն հետ պիտի հաղորդակցի բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
2 45	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Քիրէճպուրնու Թարապիա Ենիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պեպէք (Պեպէքէն մեկնող շոգենաւն հետ պիտի հաղորդակցի)	34
4 15	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Ստէնիա Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պեպէք Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ։ Այս շոգենաւը Ռամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5 ին պիտի մեկնի Ենիմահալլէէն։	32
6 15	Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապաղճէ Ենիքէօյ Միրկէօն Գանլըճա Ռ. և Ա. Հիսար Գանտիլլի Առնաւուտքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Օրթաքէօյ Գուզկունճուք Պէշիկթաշ Իւսկիւտար	25
8 15	Ա. և Ռ. Գավագ Ենիմահալլէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկէօն Պօյաճըքէօյ Ռ. Հիսար Պեպէք Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ (ուրբաթ օրերը Ստէնիա պիտի հանդիպի)	20
10 —	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Ենիքէօյ Միրկէօն Ռ. Հիսար Առնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	28

Առնաւուտքէօյէն կամուրջ եկող շոգենաւաց ժամերը

10 30	Պեպէք Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	21
11	Պեպէք Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	33
11 35	Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	28
12 10	Պեպէք Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	22
1	Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	33
1 30	Պեպէք Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	23
2 15	Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	19
3	Պեպէք Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ	23
3 45	Պեպէք Առնաւուտքէօյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ Գապաթաշ	19
10 50	Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	19
11 10	Պեպէքէն ուղղակի կամուրջ	25

Ասիական եզերքէն կամուրջ եկող շոգենաւաց ժամերը

10 45	Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Գապաթաշ	22
11 30	Պէյգօզ Բաշապաղճէ Բ. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւն հետ պիտի հաղորդակցի)	23
11 50	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	25
1	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք	2
1 30	Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապաղճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի (Գանտիլլիի նաւամատոյցը Գանտիլլիէն մեկնող շոգենաւի հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար)	17
2 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Իւսկիւտար (բացի ուրբաթէն)	33
3 30	Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք Պէշիկթաշ	2
4 15	Պէյգօզ Բաշապաղճէ Բ. Բաշամահալլէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ Գուզկունճուք։ Այս շոգենաւը Ռամազանի երկրորդ օրէն սկսեալ ժամը 5 ին պիտի մեկնի Ենիմահալլէէն։	22
8 45	Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշապաղճէ Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիքէօյ Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք Իւսկիւտար (ուրբաթ օրերը Բ. Բաշամահալլէ)։	21
12 05	Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ	23

(Բաց ի կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւաց ժամերը

1	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Առնաւուտքէօյ Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	34
1 30	Գապաթաշ Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Առնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Ենիքէօյ Բաշապաղճէ Պէյգօզ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	25
2 30	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնաւուտքէօյ Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	32
5 —	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնաւուտքէօյ Պեպէք Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Էմիրկէն Ստէնիա Ենիքէօյ Պէյգօզ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ և Գավագներ	20
6 45	Իւսկիւտար Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Առնաւուտքէօյ Գանտիլլի Ռ. Հիսար Գանլըճա Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ	21
8 15	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Առնաւուտքէօյ Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու	28
9 45	Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկէօն Ստէնիա Ենիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	32
10 30	Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկէօն Ստէնիա Ենիքէօյ Թարապիա Քիրէճպուրնու Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	17
11 10	Ենիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ Մէզարպուրնու Ենիմահալլէ	20
11 30	Պեպէք Ռ. Հիսար Պօյաճըքէօյ Միրկէօն Ստէնիա Ենիքէօյ	25

Կամուրջէն Առնաւուտքէօյ երթեւեկող շոգենաւաց ժամերը

10 30	Ուղղակի Պեպէք	22
12 30	Ուղղակի Առնաւուտքէօյ	33
1	Ուղղակի Պեպէք	23
1 45	Ուղղակի Առնաւուտքէօյ	19
2 30	Ուղղակի Պեպէք	23
3 15	Ուղղակի Պեպէք	19
9 50	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնաւուտքէօյ Պեպէք Ռ. Հիսար (Վոսփոր երթող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	19
10 25	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնաւուտքէօյ Պեպէք	25
11 5	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնաւուտքէօյ Պեպէք (Ենիքէօյի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	21
11 45	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնաւուտքէօյ Պեպէք	28
12 —	Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնաւուտքէօյ	25

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւաց ժամերը

11 20	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Պէյգօզ Ենիքէօյ	21
12 25	Ուղղակի Գանտիլլի	2
12 45	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար Գանլըճա Ենիքէօյ (բաց ի ուրբաթ օրերէ)	28
1 55	Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբաթ օրերէ)	33
2 45	Իւսկիւտար Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բաշապաղճէ Պէյգօզ (ուրբաթ օրերը Բ. Բաշամահալլէ)	25
2 55	Ուղղակի Գանտիլլի	
9 25	Գապաթաշ Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի (Գավագներ դացող շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	23
10 15	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Ռիֆաթփաշա Բաշապաղճէ Պէյգօզ Թարապիա Մէզարպուրնու Գավագներ	34
10 40	Պէշիկթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլիի Ռ. Հիսար (Գանտիլլի նաւամատոյցը Պէյգօզի շոգենաւուն հետ պիտի հաղորդակցի)	33
11 10	Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա Բ. Բաշամահալլէ Բաշապաղճէի Պէյգօզ	23
11 40	Գապաթաշ Գուզկունճուք Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ	21

Ամեն ուրբաթ շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 3.45 ին մեկնելով Պէշիկթաշ Օրթաքէօյ Գուրուչէշմէ Առնաւուտքէօյ Պեպէք Ռ. Հիսար Միրկէօն Ենիքէօյ Թարապիա Պէօյիւքտէրէ և Մէզարպուրնու պիտի հանդիպի և անտի ժամը 5.30 ին մեկնելով և յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով պիտի իջնէ ի կամուրջ։

Ամեն ուրբաթ երեկոյ ժամը 11.45 ին շոգենաւ մը Ենիմահալլէէն կամուրջ պիտի իջնէ Մէզարպուրնու Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Ենիքէօյ Միրկէօն Ռ. Հիսար Առնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ և Պէշիկթաշ հանդիպելով։ Ռամազանի ամիսը այս երթեւեկը տեղի չպիտի ունենայ։

Յայտարարութիւն

Ձայնքաղ չարականը Ս. Երուսաղէմի Աթոռոյ տպարանէն վերստին ի լոյս ընծայուած ըլլալով՝ ի գին վեց ճերմակ մեճիտի ամեն գրավաճառաց մօտ կը գտնուի։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
11 —	6 20 Պէշիկ.	11 25	7 15
11 45	7 15	12 — Գզլճգ	8 15
12 30	8 10 Պէշիկ.	12 45	9 — Պէշիկ.
1 —	9 —	1 15	9 30
1 30	9 45	1 50	10 — Պէշիկ.
2 —	10 — Պէշիկ.	2 20	10 25 Գզլճգ
2 30	10 30	2 55	10 45
3 10	10 40	3 30	11 5
3 45	11 5	4 — Պէշիկ.	11 25
4 30	11 25	4 45	11 50
5 5 Պէշիկ.	11 45 Գզլճգ *	5 30	12 5
5 45	12 5	6 — Պէշիկ.	12 5 Գզլճգ *

(* Այս շոգենաւները Հրեից տօներուն չպիտի երթեւեկեն)

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ		ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ	
11 15	— —	11 10	— —
12 —	7 15	11 55	7 15
12 45	8 10 Պէշիկ.	12 40	8 15
1 30	8 40	1 25	8 50 Պէշիկ.
2 15	9 25	2 10	9 20
3 —	9 50	2 55	10 — Պէշիկ.
3 45 Պէշիկ.	10 30	3 30	10 35
4 20	11 —	4 10 Պէշիկ.	11 5
5 10 Պէշիկ.	11 25 Պէշիկ.	4 55	11 35
5 45	12 5	5 40	12 5
6 20 Պէշիկ.	— —	6 15 Պէշիկ.	— —

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

2 — Հարէմէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 Հարէմէն Սալաճագ
10 45 Հարէմէն
1 45 Կամուրջէն Հարէմ (բաց ի կիրակի օրերէն)
3 45 Կամուրջէն Հարէմ
10 30 Կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ՆԱՒԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՅ

ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

2 45 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 15 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ
3 15 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
4 45 Սիրքէճիէն Գապաթաշ
10 45 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

20 Նբ. 95 ՂՇ.

ԺԱՄԱԳՈՐԾ

Գ. Է. ՍԷԼՎԱՃԵԱՆ

ՄԱՀՄՈՒՏ-ՓԱՇԱՅԻ ԳԼՈՒԽ ԹԻՒ 244

95 ՂՇ. ՖՐ. 20 ՖՐՆՔ.

Իւր արհեստական փորձառութիւնը գնահատող Արգոյ Հասարակութեան պատիւ ունի ծանուցանել թէ այս անգամ Պարիզու ամենէն նշանաւոր գործարաններէն միոյն մէջ պատրաստել տուած է նշանակեալ գնով նմանը ցարդ չտեսնուած կօթէն լարուող և խիստ ձեւաւոր ժամացոյցներ որոց 20 տարի կանոնաւոր քանիլն կերաշխաւորէ, եթէ տարին անգամ մը միայն իւղուուին։

Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք փութով և ճշդութեամբ կը կատարուին։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ԱԶԴ

Պայրամի առաջին օրն առաւօտեան ժամ 10 ին շոգենաւ մը Ստէնիայէն կամուրջ պիտի երթայ Էմիրկեան, Պօյաճիգիւղ, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Առնաւուտգիւղ, Գուրուչէշմէ, Օրթագիւղ և Պէշիկթաշ հանդիպելով։ Նոյն օրն առաւօտեան ժամ 10-15 ին շոգենաւ մը Գանլըճայէն կամուրջ պիտի երթայ Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկունճուգ և Գապաթաշ հանդիպելով։

Պայրամի առաջին երկրորդ և երրորդ օրերն հետեւեալ յաւելուածական երթեւեկութիւնք ալ պիտի լինին։

Կամուրջէն ի Վերին Բօսֆոր

Ժամ 3½ ին կամուրջէն շոգենաւ մը Ենիմահալէ պիտի երթայ Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթագիւղ, Գուրուչէշմէ, Առնաւուտգիւղ, Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկեան, Ենիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ և Մէզարպուրնու հանդիպելով։

Ժամ 4½ ին շոգենաւ մը կամուրջէն պիտի մեկնի Իւսկիւտար, Պէշիկթաշ, Գուզկունճուգ, Օրթաքէօյ, Պէյլէրպէյ, Առնաւուտքէօյ, Գանտիլլի, Ռ. Հիսար, Գանլըճա, Էմիրկեան, Ենիքէօյ, Պէյքօզ, Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպուրնու, Ենիմահալլէ։

Ժամը 5ը 45 անցած շոգենաւ մը պիտի մեկնի կամուրջէն, Իւսկիւտար, Պէշիկթաշ, Գուզկունճուգ, Օրթագէօյ, Պէյլէրպէյ, Չէնկէլ քէօյ, Առնաւուտքէօյ, Գանտիլլի, Ա. Հիսար, Ռ. Հիսար, Էմիրկեան, Գանլըճա, Ռիֆաթ փաշա, Ենի դիւղ, Փաշա պաղճէ, Պէյգօզ, Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպուրնու և Ենիմահալլէ։

Վերին Բօսֆորէն ի կամուրջ

Ժամը 5¼ ին շոգենաւ մը Ենիմահալլէէն պիտի մեկնի Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թէրապիա, Ենիքէօյ, Էմիրկեան, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Առնաւուտգիւղ, Գուրուչէշմէ, Օրթագիւղ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։

Ժամ 7½ ին շոգենաւ մը Ենիմահալլէէն պիտի մեկնի Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թէրապիա, Պէյգօզ, Ենիքէօյ, Էմիրկեան, Գանլըճա, Ռ. Հիսար, Գանտիլլի, Առնաւուտքէօյ, Պէյլէրպէյ, Օրթագիւղ, Գուզկունճուգ, Պէշիկթաշ, Իւսկիւտար։

Ժամ 10½ ին շոգենաւ մը Ենիմահալլէէն պիտի մեկնի Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Պէյգօզ, Բ. Պաղճէ, Ռիֆաթ փաշա, Ռօթէնիա, Էմիրկեան, Գանլըճա, Ռ. Հիսար, Վանիքէօյ, Առնաւուտգիւղ, Չէնկէլ քէօյ, Պէյլէրպէյ, Պէշիկթաշ, Իւսկիւտար։

Ժամը 11¼ ին շոգենաւ մը Ենիմահալլէէն պիտի մեկնի Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թէրապիա, Ենիքէօյ, Էմիրկեան, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Առնաւուտգիւղ, Օրթագիւղ, Պէշիկթաշ։

9/21 յուլիս 1884.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

1884 Օգոստոս 1 (յուլիս 20 ըստ Ցունաց) կայսերական Փողերանոցին մէջ քաշուելիք Ռումէլիի Օսմանեան երկաթուղեաց վիճակահանութեան Պրէմի Լիօնէ Պանքային յանձնուած արժէտոմսեր և բաղդատոմսեր, թէ՛ մեծ պարգեւներ և թէ՛ ամորթիններ, ընդ ամենը այս անգամ 500 թիւեր 980 հազար ֆրանք պիտի շահին. ամբողջ շահող թիւ մը 7½ ղրուշ ու քառորդ բաժին շահողը 2½ ղրուշի ծախու հանուած ըլլալով, ուզողը ուղղակի ստորագրեալս դիմելով կ'առանայ։ Նաև յառաջիկայ օգոստոս 1 ին Պուքրէշի 1869ի փոխառութեան արժէտոմսերը վիճակահանութիւնը ըլլալով՝ 10,600 արժէտոմսեր 271,260 ֆրանք պարգեւ պիտի շահին. մէն մի արժէտոմս 34 ֆրանքի կը ծախուի։ Մեր յաճախորդաց ունեցած թիւերը 1869 էն մինչեւ այսօր և Հանգարիոյ Կարմիր Խաչի յուլիս 1 ին քաշուած թիւերը նաեւ ձրի կը քննուին մեր դրասենեակն, և շահուած որ և է գումար կանոնաւորապէս կը վճարուի։ Ուրիշ բաղդաւոր արժէթուղթեր եւս ամենայն ապահովութեամբ կը ծախուին։ Նաև գաւառներէ եկած որ և է հրամաններու փոխարժէքները ստորագրելոյ դրամատունը հասնելուն պէս անմիջապէս կը գործադրուին և մեծարգոյ դիմողները գոհ ընելու կ'աշխատուի։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմելու է Ղալաթիա Բօմհօն խանին դիմացը թիւ 9։

Դ. Փ. ՉՈՊՈՒՐԵԱՆ

ՄԱՐԳԱՐ ԳՈՒԼԱԳԸԶԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Ցարգոյ հասարակութեան թէ (Ռ. Ն.) օգոստոս 1 ին Արքունի Փողերանոցին մէջ կատարուելիք Արեւելեան Ռումէլիի երկաթուղեաց 87րդ վիճակահանութեան բաղդատոմսերն այս անգամ եւս շրջաբերութեան հանած է։ Ուստի կ'ազդարարէ Ցարգոյ հասարակութեան որ փոխանակ կասկածելի բաղդաթիւեր գնելու, սոյն բաղդաթիւերը գնէ, որք կասկածներէ բոլորովին զերծ են, զի Զարիֆիի դրամատան երաշխաւորութեամբ ըլլալովը հանդերձ կառավարութեան կողմանէ եւս քննուած են, որով Ցարգոյ հասարակութիւնը՝ եթէ սոյն թիւերէն գնէ՝ առանց կասկածանաց իւր լուման բաղդին կը յանձնէ, որ այնուհետեւ կը մնայ միմիայն, շահիլ և կամ չըշահիլ, և այն ալ բաղդէն կախեալ է։

Գին բաղդատոմսերու

Ամբողջին կտրօնք ունեցող 7½, կէսին կտրօնք ունեցող 5. քառորդին կտրօնք ունեցող 3 դահեկան։

Առաջին պարգեւն է 600,000 ֆրանք։ Գլխաւոր վաճառատեղիք են, Կալաթա կամրջի գլուխ թիւ 33 և չուխայ Նուր-Օսմանիէի դրանը մէջ թիւ 6։

Ցարգոյ հասարակութեան դիտողութիւնը կը հրաւիրեմ, [illegible] անուամբ եղած բաղդատոմսերու կնիքին և ստորագրութեան, յաւ դիտողութիւն ընելու է, և իւր գնած բաղդաթուոյն համապատասխանող ցանկ մը ունենալու է՝ սա՛ որմէ որ գնուի բաղդաթիւը, և նոյն ցանկին մէջ անպատճառ գտնուելու է գնած թիւը։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ